

Samoprocijenjena kvaliteta odnosa u obitelji i emocionalna kompetentnost studenata

Marešić, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:488791>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Ivona Marešić

**Samoprocijenjena kvaliteta odnosa u obitelji i emocionalna
kompetentnost studenata**

DIPLOMSKI RAD

U Rijeci, srpanj, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni učiteljski studij

**Samoprocijenjena kvaliteta odnosa u obitelji i emocionalna
kompetentnost studenata**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Inkluzivni odgoj i obrazovanje

Mentor: prof. dr. sc. Nataša Vlah

Student: Ivona Marešić

Matični broj: 0299013043

U Rijeci, srpanj, 2024.

Srdačno zahvaljujem svojoj mentorici prof.dr.sc. Nataši Vlah na ukazanoj dobronamjernosti, pomoći, motivaciji, strpljenju i vjeri u mene. Zahvaljujem se na svakom pruženom savjetu i poticaju koji su mi pomogli da budem bolja i hrabrija studentica.

Hvala mojoj obitelji i prijateljima koji imaju najveću zaslugu za sve što sam postigla, zahvaljujem se na bezuvjetnoj ljubavi i podršci koju mi svakodnevno pružaju, što nesebično vjeruju u moje sposobnosti i kroz sve godine školovanja potiču me da ustrajem u ostvarenju svojih ciljeva.

Hvala kolegici i prijateljici Nini Mrvić koja je zaslužna za pet godina smijeha, zabave, rada i ustrajnosti, hvala na nesebičnom pomaganju i dokazu da se uz prave prijatelje mogu ostvariti svi snovi.

Hvala svim studentima Učiteljskog fakulteta u Rijeci na pokazanoj dobroj volji i sudjelovanju u ovome radu.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentoricom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.

Vlastoručni potpis:

SAŽETAK

Cilj istraživanja u diplomskom radu jest analizirati samoprocijenjenu kvalitetu odnosa unutar obitelji i emocionalnu kompetentnost kod budućih učitelja. Provedeno istraživanje obuhvatilo je 109 studenata Učiteljskog studija koji su ispunili Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti UEK-15 (Takšić, 1998).

Studenti najviše vrednuju svoju sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, dok istovremeno najniže samoprocijenjuju sposobnost upravljanja emocijama. Analiza utvrđuje da postoji statistički značajna povezanost između samoprocijenjene kvalitete odnosa unutar obitelji i emocionalne kompetentnosti kod budućih učitelja.

Kvalitativnom metodom dobio se dodatni uvid u razmišljanja studenata o njihovim obiteljskim odnosima koji se objasnio teorijom roditeljskog prihvaćanja-odbijanja (Rohner, 1984).

Temeljem dobivenih rezultata, može se preciznije regulirati politika upisivanja studenata na fakultet. Selektivni postupak upisa može se provoditi na temelju uvida u kvalitetu obiteljskih odnosa u kojima su studenti odrastali jer je to u mogućoj direktnoj vezi s kvalitetom njihove emocionalne kompetentnosti.

Ovo istraživanje pruža korisne uvide u složenu interakciju između obiteljskih odnosa i emocionalne kompetentnosti te otvara put za daljnje istraživanje i razvoj intervencija usmjerenih na podršku obiteljima i mladima u njihovom emocionalnom razvoju.

Ključne riječi: *emocije, emocionalna kompetentnost, obitelj, odnosi.*

SUMMARY

The aim of the research in the master's thesis is to analyze self-assessed quality of family relationships and emotional competence among future teachers. The conducted research involved 109 students of Teacher Education, who completed the Emotional Skills and Competence Questionnaire UEK-15 (Takšić, 1998).

Students highly value their ability to recognize and understand emotions, while simultaneously self-assessing the lowest ability in emotion management. The analysis shows that there is a statistically significant correlation between self-assessed quality of family relationships and emotional competence among future teachers.

Using a qualitative method provided additional insights into students' reflections on their family relationships, which were explained by the theory of parental acceptance-rejection (Rohner, 1984).

Based on the obtained results, the policy of student enrollment in the college can be more precisely regulated. The selective enrollment process can be based on insights into the quality of family relationships in which students have grown up, as this is potentially directly related to the quality of their emotional competence.

This research provides valuable insights into the complex interaction between family relationships and emotional competence and opens the way for further research and development of interventions aimed at supporting families and youth in their emotional development.

Keywords: *emotions, emotional competence, family, relationships.*

SADRŽAJ

1. UVOD	10
2. EMOCIJE I EMOCIONALNA KOMPETENTNOST	12
2.1. Definiranje emocija	12
2.2. Vrste emocija	13
2.3. Emocionalna kompetentnost	16
2.3.1 Ispitivanje emocionalne inteligencije	17
2.3.2. Model emocionalne kompetentnosti Mayera i Saloveya	19
2.3.3. Model emocionalne kompetentnosti prema Golemanu	20
2.3.4. Model emocionalne kompetentnosti Vladimira Takšića	23
2.3.5. Emocionalna kompetentnost kod studenata	25
3. OBITELJSKI ODNOSI I KVALITETA OBITELJSKIH ODNOSA	28
3.1. Odnosi između partnera.....	28
3.2. Odnosi između roditelja i djece	29
3.3. Odnosi braće i sestara	31
3.4. Teorija roditeljskog prihvaćanja-odbijanja	32
3.5. Kvaliteta odnosa unutar obitelji.....	33
4. ISTRAŽIVANJA O EMOCIONALNOJ KOMPETENTNOSTI	38
4.1. Istraživanja o emocionalnoj kompetentnosti	38
4.2. Istraživanja o povezanosti između kvalitete obiteljskih odnosa i emocionalne kompetentnosti	41
5. SVRHA, CILJ I HIPOTEZE	47
5.1. Svrha i cilj istraživanja	47
5.2. Hipoteze.....	47
6. METODA	48

6.1. Opis uzorka.....	48
6.2. Mjerni instrumenti	49
6.3. Prikupljanje i obrada podataka	51
7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA	52
7.1. Deskriptivni pokazatelji emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa.....	52
7.2. Povezanost emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa.....	54
7.3. Dublji uvid u samoprocijenjenu kvalitetu obiteljskih odnosa	55
8.RASPRAVA.....	61
8.1. Verifikacija hipoteza	61
8.2. Povezanost rezultata s aplikativnom svrhom istraživanja	64
8.3. Metodološka ograničenja i preporuke za buduća istraživanja.....	64
9. ZAKLJUČAK.....	66
10. LITERATURA.....	68
11. PRILOZI	78

1. UVOD

Odnosi u obitelji igraju ključnu ulogu u formiranju emocionalnog razvoja pojedinca, dok emocionalna kompetentnost predstavlja važan faktor za uspješno funkcioniranje u svim sferama života. Odnosi u obitelji predstavljaju prvi i najvažniji kontekst u kojem se razvijaju emocionalne vještine i obrasci ponašanja, a kvaliteta obiteljskih odnosa, kao što su dobra komunikacija, podrška, razumijevanje i prihvaćanje, ključna je za emocionalni razvoj. Emocionalna kompetentnost nije samo bitna za individualni razvoj, već i za širu društvenu dinamiku. Promiče suradnju, razumijevanje i prihvaćanje te ojačava pojedince da budu kvalitetniji pripadnici društvene sredine. Bitno je da se emocionalna kompetentnost razvija od djetinjstva jer se tako grade čvrsti temelji za suočavanje s izazovima kroz cijeli život.

Razvijanje i ulaganje u emocionalnu kompetentnost nije samo razvoj i ulaganje u pojedinca, već i u kvalitetnije i harmoničnije društvo u kojem se svaka individua osjeća korisno, ugodno i ispunjeno.

Ovaj diplomski rad sadrži dva dijela. Prvi dio odnosi se na pregled dostupne i relevantne teorije: definiranje emocija i emocionalne kompetentnosti, točnije govori o vrstama emocija i prikazuje modele emocionalne kompetentnosti te daje uvid u emocionalnu kompetentnost studenata. Definiraju se i opisuju odnosi u obitelji, odnos između partnera, odnos roditelj-dijete i odnosi među braćom i sestrama te se opisuje kvaliteta tih odnosa. Ovaj rad pruža pregled brojnih značajnih istraživanja domaćih i stranih autora o povezanosti emocionalne kompetentnosti i kvalitete obiteljskih odnosa.

U drugom su dijelu prikazani rezultati empirijskog istraživanja o samoprocijenjenoj kvaliteti obiteljskih odnosa i emocionalnoj kompetentnosti studenata. Prethodno su predstavljeni svrha, ciljevi i hipoteze istraživanja. Opisuje se metoda istraživanja, uključujući uzorak, korištene instrumente, postupak prikupljanja podataka te metode analize. Rezultati istraživanja su prikazani i statistički obrađeni korištenjem softvera za statističku analizu (JASP). Svaka postavljena hipoteza je testirana te popraćena kratkim osvrtom na praktične implikacije dobivenih rezultata. Prije donošenja zaključka, pažljivo su razmotrena metodološka ograničenja istraživanja te su predložene smjernice za buduća istraživanja.

Odabir ove teme motiviran je željom za doprinosom znanstvenoj zajednici kroz nadopunjavanje postojećih spoznaja o povezanosti emocionalne kompetentnosti i kvalitete obiteljskih odnosa.

2. EMOCIJE I EMOCIONALNA KOMPETENTNOST

Emocije su sastavni dio ljudskog iskustva te imaju dubok utjecaj na ljudsko ponašanje, misli i interakcije s okolinom. Razumijevanje emocija, sposobnost učinkovitog upravljanja emocijama te emocionalna kompetentnost postali su važni elementi istraživanja i prakse u području psihologije, sociologije, pedagogije i drugih disciplina. Suvremena istraživanja naglašavaju ključnu ulogu emocionalne kompetentnosti u različitim aspektima života, uključujući svakodnevne odnose s okolinom, radno okruženje i obrazovanje.

U sljedećim poglavljima opisat će se emocije i vrste emocija te emocionalna kompetentnost. Točnije, podijelit će se emocije na šest univerzalnih emocija prema Golemanu (1997) te na pozitivne i negativne emocije. Nadalje, govorit će se o modelima emocionalne kompetentnosti prema Mayeru i Saloveyu (1997), Golemanu (1997) i Takšiću (1998) te o ispitivanju emocionalne inteligencije. Posljednji dio odnosi se na rezultate istraživanja o emocionalnoj kompetentnosti kod domaćih i stranih studenata pomoću kojih se dobiva dublji uvid u sposobnosti studenata da prepoznaju, razumiju i upravljaju vlastitim emocijama, što je ključno za njihovo osobno i akademsko uspješno funkcioniranje.

2.1. Definiranje emocija

Izvor same riječi "emocija" potječe od latinske riječi "emovere", što znači "pomaknuti". Emocije imaju dubok unutarnji utjecaj na čovjeka, potičući ga na djelovanje, a izvana se manifestiraju kroz njegovo ponašanje, reakcije i različite tjelesne promjene (Chabot i Chabot, 2009).

Emocije uključuju odnos pojedinca prema određenom objektu ili događaju, emocionalno izražavanje i prepoznatljivo mentalno stanje. U svim pristupima emocijama zajednička je ideja da se emocije sastoje od skupa međusobno povezanih reakcija na specifičnu okolnost ili iskustvo, kako navode Brajša-Žganec i Slunjski (2007).

Emocije, kako ih Berk (2015) opisuje, predstavljaju kompleksne psihičke i fiziološke reakcije koje proizlaze iz interakcije pojedinca s različitim događajima, situacijama ili okolinom. Ove emocionalne reakcije mogu biti ugodne ili neugodne te se često nazivaju

"prilagodbama" ili "psihološkim odgovorima", s obzirom na to da odražavaju način na koji se pojedinac prilagođava različitim okolnostima.

Prema Robibins i Judge (2013) emocije proizlaze iz određenih događaja, obično traju nekoliko sekundi ili minuta te su specifične i raznolike, usmjerene prema akciji i često popraćeni raznolikim izrazima lica. Uz neverbalno izražavanje emocija, kroz izraze lica, geste, tjelesne stavove i pokrete, iskazuju se i verbalno, odnosno riječima.

Emocije imaju značajan utjecaj na regulaciju i intrapersonalnog i interpersonalnog ponašanja te igraju ključnu ulogu u prilagodbi pojedinca okolini (LaFreniere, 2000). Tijekom interakcije s drugima, pojedinci neprestano izražavaju emocije, a drugi ih mogu pouzdano prepoznati (Hwang i Matsumoto, 2018). Emocije su izuzetno bitne za društvene odnose i imaju ulogu slanja signala osobama koje se nalaze u okruženju pojedinca. Pomoću emocija ljudi komuniciraju o svojim osjećajima i namjerama, rješavaju društvene probleme i potiču druge osobe na aktivno uključivanje u društvenu zajednicu (Keltner, 2003).

Bitno je napomenuti da svaki pojedinac usvaja načine ponašanja koji su mu korisni u međuljudskim odnosima kroz prepoznavanje i razumijevanje osobnih emocija, kao i emocija drugih osoba (Brajša-Žganec i Slunjski, 2007).

2.2. Vrste emocija

Prema Golemanu (1997) postoji mnogo emocija koje se međusobno isprepliću i miješaju te postoji puno njihovih varijacija i mutacija. Nakon velikog broja istraživanja, istraživači su se složili da postoji šest univerzalnih emocija, a to su: ljutnja, strah, tuga, sreća, gnušanje i iznenađenost. Sve navedene emocije sadrže više drugih emocija, a Goleman (1997) podijelio ih je na sljedeći način:

- Srdžba: ogorčenost, gnjev, uzrujanost, mržnja, uznemirenost, razdražljivost, neprijateljstvo
- Tuga: žalost, bol, neveselost, potištenost, samosažaljenje, depresija
- Strah: tjeskoba, nervoza, zabrinutost, oprez, strepnja, napetost, panika, strava

- Radost: sreća, užitek, olakšanje, zadovoljstvo, ponos, zadržljivost, oduševljenje, veselje, zaigranost, euforičnost
- Ljubav: prihvaćanje, povjerenje, ljubaznost, sklonost, odanost, obožavanje
- Začudenost: šok, zadržljivost, zapanjenost
- Gađenje: prijezir, omalovažavanje, odbojnost, podcjenjivanje, gnušanje, mrskost
- Stid: neugoda, osjećaj krivnje, poniženje, žaljenje, jad, kajanje i žalost

Uz šest univerzalnih emocija, autori Kovačević i Ramadanović (2016) ističu podjelu emocija na primarne i sekundarne. Primarne emocije su povezane s evolucijskim pristupom te se smatraju urođenima, jednostavnima i nesvjesnima, dok su sekundarne emocije zapravo pod utjecajem kulture, složene su, naučene i svjesne. Kako navode spomenuti autori, prema psihologu Paulu Ekmanu (1970), osnovne, odnosno urođene, emocije su: sreća, tuga, ljutnja, strah, iznenađenje i gađenje. Osim facijalne ekspresije, zajednička su obilježja primarnih emocija:

1. Pojavljuju se rano tijekom osobnog razvoja
2. Dijele se između ljudi i viših primata
3. Nastaju brzo i prolazne su
4. Imaju općeniti prethodni podražaj te općenitu i jasnu reakciju na događaje koji su izvan osobne kontrole (Kovačević i Ramadanović, 2016).

Iz primarnih emocija nastaju sekundarne, još nazvane i socijalne emocije. Spomenute emocije nastaju iz različitih iskustva koje pojedinac stječe tijekom vlastitog života pa ih autori često nazivaju i naučenim emocijama. Autori Chabot i Chabot (2009), kao što se vidi iz Tablice 1, podijelili su ih na sljedeći način:

Tablica 1: Podjela emocija

PRIMARNE EMOCIJE	SEKUNDARNE EMOCIJE
LJUTNJA	ogorčenost, bijes, neprijateljstvo, frustriranost i razdražljivost.
TUGA	žalost, ranjivost, pokajanje, posramljenost, dezorijentiranost, povrijeđenost, sjetnost, odbačenost.
GAĐENJE	uzrujanost, preplašenost, odbojnost, poniženost, razdražljivost
IZNENAĐENJE	začudenost, nestrpljivost, uznemirenost, impresioniranost, nesigurnost.
VESELJE	zadovoljstvo, oduševljenje, euforičnost, sreća, veselje, zaljubljenost, optimističnost, sigurnost i srdačnost.

Izvor: prilagođeno prema Chabot i Chabot (2009)

Primarne emocije, autori Miljković i Rijavec (2009), dijele na pozitivne i na negativne. Sve veći broj istraživanja dokazuje da pozitivne emocije znatno poboljšavaju ljudsko funkcioniranje, olakšavajući mnoga socijalna ponašanja i misaone procese. Negativne emocije su također relativno dobro istražene u znanosti i očito je da su evoluirale kako bi pomogle u preživljavanju. Međutim, te emocije imaju tendenciju sužavanja repertoara ponašanja jer su usmjerene prema izbjegavanju opasnosti (Miljković i Rijavec, 2009). Pozitivne emocije, prema navedenim autorima, ukazuju na sigurnost, dok negativne emocije signaliziraju opasnost. Kada ljudsko tijelo proizvodi pozitivne emocije zbog osjećaja sigurnosti, ljudi su skloniji razmatranju različitih alternativa, što rezultira razvojem novih strategija i širenjem spektra ponašanja.

Pod pozitivne emocije spada sreća, odnosno veselje, dok pod negativne emocije spadaju tuga, ljutnja, strah i gađenje. Emocija iznenađenja je emocija koja može evoluirati u sreću, ljutnju, strah ili gađenje, ovisno o specifičnoj situaciji koja iznenadi pojedinca (Kovačević i Ramadanović, 2016).

Brdar i Anić (2010) navode kako pozitivne i negativne emocije ne doprinose jednako emocionalnom blagostanju, budući da su negativne emocije često povezane s neostvarenim unutarnjim potrebama. Osobe čije su te potrebe zadovoljene obično su zadovoljnije svojim životom i češće doživljavaju više pozitivnih emocija, dok se rjeđe suočavaju s negativnima.

2.3. Emocionalna kompetentnost

Proteklih godina, emocionalna kompetentnost je postala jedan od najviše proučavanih koncepata u društvenim znanostima. Ova kompleksna sposobnost prepoznavanja, razumijevanja i regulacije emocija ne samo da privlači znatizelju istraživača, već i duboko utječe na svakodnevne interakcije.

Bitno je razlikovati pojmove „emocionalna kompetentnost“ i „emocionalna inteligencija“. Emocionalna inteligencija predstavlja ključnu osnovu za razvoj emocionalne kompetencije, koja je pak ključna za postizanje uspjeha. Za postizanje dugoročnih rezultata potrebno je razviti emocionalnu kompetenciju, koja se temelji na unapređenju emocionalne inteligencije (Vaida i Opre, 2014).

Pojam emocionalna inteligencija najvažniji je čimbenik u određivanju životne stabilnosti i psihološkog blagostanja. Sposobnost prepoznavanja, reagiranja i korištenja vlastitih i tuđih emocija za informiranje vlastitih misli i postupaka poznata je kao emocionalna inteligencija (Mehda i sur., 2023:9).

Emocionalna inteligencija nije samo apstraktni pojam, ona ima konkretne implikacije na svakodnevni život, od načina na koji ljudi upravljaju stresom do načina na koji komuniciraju s drugima. Početna definicija emocionalne inteligencije opisala ju je kao "sposobnost prepoznavanja i praćenja vlastitih i tuđih osjećaja i emocija te korištenje tih informacija u razmišljanju i ponašanju." (Salovey i Mayer, 1990.)

Definicija emocionalne inteligencije obuhvaća sposobnosti kao što su: motivacija i ustrajnost unatoč poteškoćama i frustracijama, kontrola impulzivnosti te odgađanje zadovoljstva i regulacija vlastitih emocija kako bi se spriječilo da uzrujanost utječe na sposobnost razmišljanja, suosjećanje i nadanje (Goleman, 1997).

Goleman (1997) koncept emocionalne inteligencije zamjenjuje novim nazivom, konceptom emocionalne kompetencije.

Prema Steineru (2003), emocionalna kompetencija podrazumijeva sposobnost razumijevanja vlastitih emocija, sposobnost empatičnog slušanja drugih te sposobnost konstruktivnog izražavanja emocija.

Ona zapravo istražuje vještine u emocionalnoj i socijalnoj sferi koje oblikuju percepciju kod pojedinca. Konkretno, fokusira se na način na koji pojedinac reagira, izražava, razvija i održava odnose te kako se nosi s različitim izazovima.

Emocionalna kompetentnost označava sposobnost osobe da prepozna vlastite i tuđe emocije (Arnold, 2008, prema Reić Ercegovac i sur., 2009). Reić Ercegovac i sur. (2009) ističu da je za ovu sposobnost ključno razviti emocionalnu zrelost, koja omogućuje učinkovito i realistično procjenjivanje situacija u kojima se pojedinac nalazi te adekvatno i ispravno reagiranje na njih.

Osim toga, biti emocionalno inteligentan znači efikasno i smisleno koristiti emocionalne informacije, stoga se zaključuje da se emocionalne kompetencije mogu vježbati i poboljšavati. Na osnovnoj razini, osobna inteligencija omogućuje razlikovanje osjećaja ugone od boli, dok na složenijoj razini interpersonalna inteligencija dopušta individuama da prepoznaju, interpretiraju i suptilno razlikuju složene emocionalne obrasce (Takšić i sur., 2006).

Chabot i Chabot (2009) opisuju emocionalnu kompetentnost kao sposobnost koja uključuje doživljavanje emocija i odgovarajuće reagiranje na njih, naglašavajući utjecaj emocija na mentalne procese i stanja. Zaključuju su da je važno da pojedinci razvijaju vlastite emocionalne sposobnosti kako bi mogli upravljati emocijama u svoju korist. Također, emocionalna kompetentnost je centralna u procesu učenja i smatraju je najvažnijom ljudskom vještinom.

Naglašavaju i važnost da učitelji posjeduju emocionalnu kompetentnost jer time ne samo da potiču njezin razvoj kod učenika, već i stvaraju pozitivno i poticajno okruženje za učenje. Podupiru to tvrdnjom: *pravo učenje se događa kada osjećamo, a ne kada razumijemo* (Chabot i Chabot, 2009:87). Prema navedenim autorima, emocionalno kompetentni učitelji mogu bolje razumjeti potrebe svojih učenika i prilagoditi svoje metode poučavanja kako bi poboljšali njihov akademski i osobni razvoj.

2.3.1 Ispitivanje emocionalne inteligencije

Emocionalnu kompetentnost su različiti istraživači mjerili na raznolike načine. Kako bi se bolje razumjela i procijenila emocionalna inteligencija, razvijaju se različite metode mjerenja koje omogućuju kvantifikaciju i analizu ove kompleksne sposobnosti.

Različiti modeli emocionalne inteligencije koriste skale samoprocjene vlastitih sposobnosti, temeljene na teoriji Alberta Bandure koji pretpostavlja da se ljudi ponašaju u skladu sa svojim uvjerenjima i mišljenjima. (Takšić, 2006).

Kako bi se utvrdile razlike u području emocionalne inteligencije, mogu se samoprocijeniti vlastite emocije ili se može ispitati emocionalna inteligencija pomoću testova. Što se tiče samoprocjene vlastitih emocija, najpoznatija je Schutteova skala emocionalne inteligencije koja se temelji na modelu Saloveya i Mayera (1997). Skala sadrži 33 čestice razvrstane u četiri faktora (Takšić i sur., 2006).

EQ mape (Cooper, 1996, prema Takšić, 2006) predstavljaju model koji emocionalnu inteligenciju dijeli na pet ključnih faktora: zadovoljstvo životom, emocionalnu pismenost, kompetentnost i vrijednosti te ishode emocionalne inteligencije.

Sljedeći pristup mjerenju emocionalne inteligencije koristi se putem Upitnika emocionalne kontrole (Roger i Najarian, 1989, prema Takšić, 2006), koji uključuje skale za procjenu sposobnosti kontroliranja i manipuliranja emocijama u različitim izazovnim situacijama.

Što se tiče ispitivanja emocionalne inteligencije testovima uratka, postoje tri metode određivanja točnog odgovora na testovima emocionalne inteligencije:

1. Metoda slaganja s ostatkom skupine ili konsenzus metoda određivanja točnog odgovora
2. Target metoda
3. Metoda eksperata (MacCann i sur., 2004. prema Takšić i sur., 2006)

Što se tiče prve metode, prema Saloyer i Mayer (1990) emocionalno znanje je integrirano unutar općeg društvenog konteksta komunikacije i interakcije. Pošto je emocionalno znanje povezano uz interakciju s drugim pojedincima, ne rijetko pojedinci u svakidašnjem životnim situacijama odabiru ispravan odgovor na temelju slaganja sa skupinom. Na gotovo identičan način utvrđuje se točan odgovor na emocionalnim testovima.

U target metodi autor određuje ispravan odgovor, dok u metodi eksperta ekspert utvrđuje točan odgovor. Važno je istaknuti da obje metode nose određene nedostatke, uključujući nedostatak jasno definiranih kriterija za identifikaciju stručnjaka u području emocionalne

inteligencije. Također nije sigurno da autor testa emocionalne inteligencije može precizno i jasno izraziti vlastite emocije te bi mogao naginjati iznošenju samo pozitivnih i prosocijalnih emocija. (Takšić i sur., 2006).

U Hrvatskoj se koriste Upitnik emocionalne kompetentnosti (Takšić, 2002), razvijen prema modelu Mayera i Saloveya, te Upitnik regulacije i kontrole (negativnih) emocija (Takšić, 2004).

2.3.2. Model emocionalne kompetentnosti Mayera i Saloveya

Mayer i Salovey (1997) revidirali su svoj model emocionalne inteligencije kako bi istaknuli potencijal za intelektualni i emocionalni razvoj, budući da su smatrali početno predloženu definiciju nejasnom i nepreciznom. Ova početna nejasnoća proizlazila je iz prevelikog naglaska na percepciju i regulaciju emocija, dok su druge važne vještine poput razmišljanja o osjećajima bile zanemarene.

Prema navedenom modelu, emocionalnu inteligenciju karakterizira vještina brze identifikacije, ocjene i adekvatnog izražavanja emocija, kao i kapacitet prepoznavanja i poticanja osjećaja koji potiču razmišljanje, razumijevanje emocija te regulacija emocionalnih reakcija (Salovey i Mayer, 1990).

Prema Bru-Lunu i suradnicima (2021) navedeni model obuhvaća sljedeće dimenzije koje su ključne za prilagodljivo ponašanje pojedinca:

1. Prva razina, točnije opažanje emocija uključuje prepoznavanje, ocjenu i izražavanje emocija. Opažanje emocija pomaže osobi da točno percipira vlastite i tuđe emocionalne obrasce.
2. Druga razina ovog modela omogućuje pojedincu da vlastitu pažnju usmjeri na informacije iz okruženja koje su u određenom trenutku relevantne za njega. Na taj način pojedinac poboljšava svoje mentalne i intelektualne procese.
3. Treća razina omogućuje pojedincu da uoči razliku između emocija te da u svakodnevnom životu razumije emocije i primjenjuje znanje o emocijama.

4. Najsloženija razina jest zadnja razina koja rezultira emocionalnim i intelektualnim razvojem. Ono što je izuzetno bitno u ovoj razini jest proces socijalizacije koji omogućuje svjesnu regulaciju emocija (Salovey i Mayer, 1990).

Iako su Salovey i Mayer (1990) postavili temelje za razumijevanje emocionalne inteligencije kao sposobnosti razumijevanja i upravljanja vlastitim emocijama, kao i prepoznavanja i razumijevanja emocija drugih, njihov model nastavio se primjenjivati i koristiti godinama kasnije te je poslužio kao osnova za razvoj raznih drugih modela emocionalne kompetentnosti.

Jedan od najvažnijih modela koji se oslanja na njihov model jest Golemanov model emocionalne kompetentnosti. Osim Golemana, poznata psihologinja Barrett (2007) koristila je model Saloveya i Mayera u svojim istraživanjima o emocionalnoj inteligenciji u djetinjstvu. Njezino istraživanje posebno naglašava razvoj emocionalne inteligencije kod djece i adolescenata. Osim toga, Bar-On (2006) je također poznat po svom radu na emocionalnoj inteligenciji, mnoga istraživanja koja je proveo uključivala su elemente emocionalne inteligencije koji su se temeljili na konceptima Saloveya i Mayera.

Važno je spomenuti i Takšića (1998) koji je razvio svoj model emocionalne kompetentnosti temeljen na teorijskim konceptima emocionalne inteligencije, uključujući i radove Mayera i Saloveya. Sada se njegov Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45) koristi u mnogim istraživanjima kako u Hrvatskoj, tako i u drugim državama (Takšić, 1998).

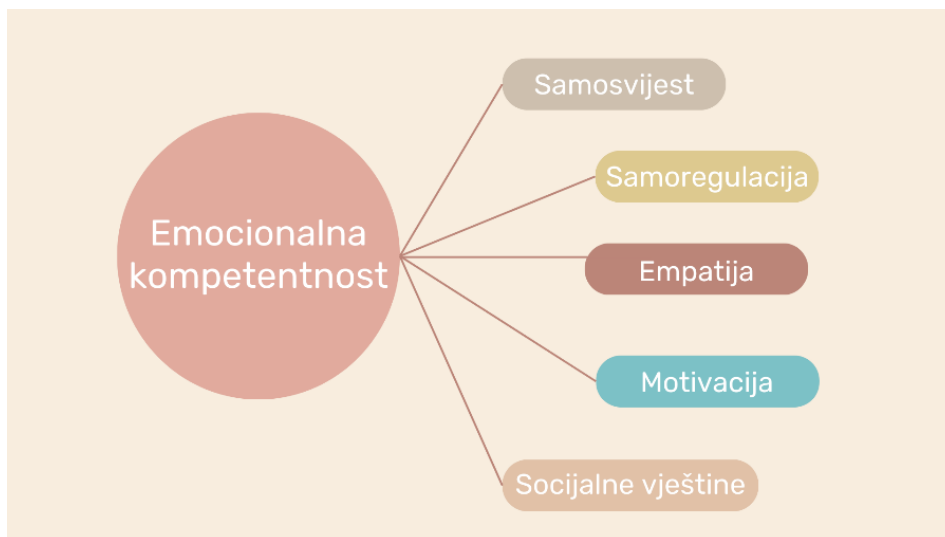
2.3.3. Model emocionalne kompetentnosti prema Golemanu

Prema Golemanu, ukoliko pojedinac nema kontrolu nad svojim emocionalnim sposobnostima, ako nije samosvjestan i ne može upravljati svojim uznemirujućim emocijama, ako ne posjeduje empatiju i ne može održavati učinkovite odnose, onda, bez obzira koliko je inteligentan, neće daleko stići (Goleman, 1997).

Važnost Golemana u razvoju pojmova emocionalne kompetentnosti izuzetno je velika jer je Goleman prvi kreirao mješoviti model, prema kojem koncept emocionalne inteligencije zamjenjuje novim nazivom, emocionalne kompetencije. Goleman (1997) ih opisuje kao kompetencije koje su usvojene i neophodne za prilagodljivo djelovanje u socijalnom kontekstu.

Goleman (1997) navodi pet glavnih dimenzija emocionalne kompetencije, kao što se vidi na slici 1:

Slika 1: Pet dimenzija emocionalne kompetentnosti

Izvor: prilagođeno prema Goleman (1997)

- Samosvijest podrazumijeva razumijevanje vlastitih osjećaja, točnije razumijevanje osobnih snaga i slabosti. Svijest o samom sebi je sposobnost prepoznavanja vlastitih osjećaja, a podrazumijeva samopouzdanje te emocionalnu svijest, odnosno mogućnost da pojedinac prepozna vlastite emocije i njihove učinke.
- Samoregulacija podrazumijeva sposobnost pravilnog upravljanja emocijama, odnosno stvaranje svijesti o odnosu između emocija, spoznaje i ponašanja. Važno je imati dobre strategije suočavanja te razvijati sposobnost samo generiranja emocija (Bisquerra i sur., 2007).

Pod samoregulaciju spadaju:

1. Samokontrola
2. Pouzdanost
3. Savjesnost
4. Prilagodljivost
5. Inovativnost

Samokontrola podrazumijeva kontrolu nad ometajućim emocijama i impulsima. Pouzdanost se odnosi na posjedovanje i pridržavanje visokih normi ljudskosti i poštenja. Savjesnost podrazumijeva preuzimanje odgovornosti za vlastiti rad. Prilagodljivost označava sposobnost fleksibilnog prilagođavanja promjenama, a inovativnost znači biti otvoren za nove ideje i spreman prihvatiti nove informacije (Serrat, 2009).

- Motivacija jest *svaki utjecaj koji izaziva, usmjerava i održava ciljano ponašanje ljudi* (Buble, 2011:117). Pod motivaciju spadaju:
 1. Nagon za postignućem
 2. Predanost
 3. Inicijativa
 4. Optimizam

Nagon za postignućem predstavlja težnju k poboljšanju i ispunjavanju visokih standarda izvrsnosti. Predanost podrazumijeva usuglašavanje s ciljevima skupine. Inicijativa označava spremnost za djelovanje kada se pojave prilike, dok se optimizam manifestira kao upornost u ostvarivanju ciljeva, čak i kad se pojedinac suoči s preprekama i smetnjama (Serrat, 2009).

- Empatija se definira kao sposobnost prepoznavanja i razumijevanja tuđeg emocionalnog stanja te prilagodljivo reagiranje na te emocije, sve to uz održavanje objektivnosti (Cikač, 2018). Autor Serrat (2009) uz empatiju navodi i sljedeće faktore:
 1. Usmjerenost na uslugu koja uključuje predviđanje, prepoznavanje i ispunjavanje potreba kupaca.
 2. Razvijanje drugih znači razumijevanje onoga što je potrebno drugima kako bi unaprijedili i ojačali svoje vještine.
 3. Iskorištavanje raznolikosti odnosi se na iskorištavanje prilika koje proizlaze iz suradnje s različitim ljudima.
 4. Politička svjesnost podrazumijeva razumijevanje emocionalnih dinamika unutar grupe i odnosa moći.
- Socijalne vještine podrazumijevaju sposobnost održavanja dobrih odnosa s drugim ljudima. To podrazumijeva ovladavanje socijalnim vještinama, sposobnost

učinkovite komunikacije, poštovanje, prosocijalne stavove, asertivnost itd. (Bisquerra i sur., 2007). Autor Serrat (2009) pod socijalne vještine podrazumijeva:

1. Komunikaciju
2. Vodstvo
3. Katalizator promjena
4. Upravljanje sukobima
5. Izgradnja veza
6. Suradnja
7. Timske sposobnosti

Komunikacija znači prenošenje jasnih i uvjerljivih poruka. Vodstvo podrazumijeva inspiriranje i usmjeravanje grupa i pojedinaca. Katalizator promjene označava iniciranje ili vođenje promjena. Upravljanje sukobima uključuje pregovaranje i rješavanje nesporazuma. Izgradnja veza odnosi se na stvaranje i održavanje korisnih odnosa. Suradnja podrazumijeva rad s drugima na ostvarivanju zajedničkih ciljeva. Timske sposobnosti znače stvaranje grupne sinergije za postizanje zajedničkih ciljeva (Serrat, 2009).

2.3.4. Model emocionalne kompetentnosti Vladimira Takšića

Takšić (1998) kreirao je upitnik emocionalne inteligencije prema modelu Mayera i Saloveya (1997). Radi se o Upitniku emocionalne kompetentnosti (UEK-45) koji je zapravo skraćena verzija Upitnika emocionalne inteligencije UEK-136. Ovaj model jedan je od važnijih modela koji se koristi za razumijevanje emocionalne inteligencije. Temelji na ideji da emocionalna inteligencija obuhvaća sposobnost prepoznavanja, razumijevanja, izražavanja i upravljanja emocijama, kako u sebi tako i u drugima. Upravo zbog toga je podijeljen u tri kategorije. Točnije, sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija (15 čestica), sposobnost izražavanja i imenovanja emocija (14 čestica) i sposobnost upravljanja emocijama (16 čestica).

- Sposobnost prepoznavanja emocija obuhvaća sposobnost identificiranja i prepoznavanja emocija u sebi i drugima. To uključuje prepoznavanje vlastitih osjećaja, ali i prepoznavanje emocija kod drugih ljudi putem verbalnih i neverbalnih signala.

- Sposobnost razumijevanja emocija obuhvaća razumijevanje uzroka i posljedica emocija, kao i razumijevanje kompleksnosti različitih emocionalnih stanja. To podrazumijeva interpretaciju emocija te razumijevanje kako one utječu na osobno ponašanje i percepciju okoline.
- Sposobnost izražavanja emocija uključuje sposobnost adekvatnog izražavanja vlastitih emocija na primjeren način. To podrazumijeva verbalno izražavanje osjećaja, ali i korištenje neverbalnih signala kao što su geste, izrazi lica i ton glasa.
- Sposobnost upravljanja emocijama obuhvaća kontrolu i regulaciju vlastitih emocija, kao i prilagodbu emocionalnih reakcija u različitim situacijama. To uključuje sposobnost upravljanja stresom, frustracijom i negativnim emocijama te razvijanje adaptivnih strategija suočavanja s emocionalnim izazovima.

Takšićev model emocionalne kompetentnosti naglašava važnost ovih četiri ključnih komponenata za cjelovitu emocionalnu inteligenciju i njihovu ulogu u osobnom razvoju, međuljudskim odnosima te uspjehu u različitim područjima života (Takšić i sur., 2006).

Takšić i suradnici (2013) proveli su istraživanje s ciljem istraživanja univerzalnosti ili varijabilnosti faktorske strukture Upitnika emocionalne kompetentnosti (UEK-45) u različitim kulturalnim kontekstima. Iako je Upitnik prvotno konstruiran za srednjoškolsku populaciju, dosadašnja istraživanja u različitim kulturama potvrdila su njegove adekvatne metrijske karakteristike, potičući autore na provjeru faktorske strukture na studentskoj populaciji iz različitih kulturnih sredina. Provjerom faktorske strukture Upitnika na uzorku od 4502 studenta u 12 zemalja s četiri kontinenta, otkriveno je da 25 od 45 čestica skale odgovaraju pretpostavljenoj dimenzionalnosti Upitnika. Istraživanja koja su se bavila faktorskom strukturom UEK-45 u različitim kulturama često su imala za cilj utvrditi jesu li tri dimenzije emocionalne kompetencije konzistentne na međunarodnoj razini ili postoje li razlike u manifestaciji emocionalne kompetencije u različitim kulturalnim kontekstima. Rezultati ovih istraživanja mogu pružiti važne uvide u univerzalnost ili kontekstualnu specifičnost

emocionalne kompetencije. Nadalje, mogu pomoći u prilagodbi alata za mjerenje emocionalne kompetencije kako bi bili primjenjivi u različitim kulturama (Takšić i sur., 2013)

Model je korišten i u istraživanju Takšića i sur. (2009) u kojem rezultati potvrđuju prethodna istraživanja koja su utvrdila da žene obično pokazuju više rezultate emocionalne inteligencije u usporedbi s muškarcima. Ovo se može djelomično pripisati razlikama u društvenoj socijalizaciji dječaka i djevojčica. Istraživanje je otkrilo značajne razlike između uzoraka iz Hrvatske i Slovenije na skali "Uočavanje i razumijevanje emocija". Ovo je u skladu s nalazima drugih studija koje su pronašle razlike između nacionalnih uzoraka na emocionalnim skalama. Međutim, potrebno je biti oprezan pri tumačenju ovih rezultata jer razlike u rezultatima mogu biti posljedica različitih metodoloških ili demografskih čimbenika, a ne nužno stvarnih razlika u emocionalnoj inteligenciji između nacionalnih grupa.

Isto tako, istraživanje Takšić i sur. (2019) potvrdilo je pouzdanost i valjanost skraćene verzije Upitnika emocionalnih vještina i kompetentnosti. Korištenjem Upitnika emocionalne kompetentnosti (UEK-21) potvrđene su značajne povezanosti između emocionalnih kompetencija, subjektivne dobrobiti i mentalnog zdravlja adolescenata. Posebno je istaknuto da je sposobnost upravljanja i regulacije emocija ključni prediktor pozitivnih emocionalnih i kognitivnih rezultata. Žene su postigle bolje rezultate u percepciji i razumijevanju emocija, dok su muškarci pokazali veću vještinu u upravljanju i regulaciji emocija.

Bitno je napomenuti da se Upitnik pokazao kao korisno sredstvo za procjenu emocionalnih kompetencija adolescenata u školskom i kliničkom kontekstu. Njegova jednostavnost i brzina primjene olakšava njegovu upotrebu u praksi, omogućavajući identifikaciju adolescenata s poteškoćama u suočavanju s emocionalnim izazovima (Takšić i sur., 2019).

2.3.5. Emocionalna kompetentnost kod studenata

Kao što je spomenuto u prethodnom poglavlju, postoje razne metode kojima se mjeri emocionalna kompetentnost. Ukoliko nakon mjerenja emocionalne inteligencije kod studenta rezultati utvrde da student posjeduje visoki nivo emocionalne kompetentnosti, može se zaključiti da se dobro prilagođava okolini i da vješto regulira vlastite emocije. Ukoliko rezultati utvrde da student ne posjeduje visoki nivo emocionalne kompetentnosti, može se reći da se pojedinac ne prilagođava okolini i da nedovoljno dobro regulira svoje emocije. Kod takvih

studenata često dolazi do lošijih rezultata pri ispitivanju znanja što vodi nezadovoljstvu i poticanju konflikata u okolini (Čolaković Lončar, 2019). Prema Golemanu (2010), nedostatak razvijenosti emocionalne kompetencije predstavlja ključni čimbenik koji doprinosi pojavi agresivnog ponašanja u školama i općenito u društvu.

U istraživanju Kralj (2015) koje je provedeno na Učiteljskom fakultetu u Rijeci potvrđeno je da studenti Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imaju visoku emocionalnu kompetentnost. Rezultati deskriptivne analize utvrđuju očekivane trendove: od profesionalca u odgoju očekuje se visoka razina emocionalne kompetentnosti, što su ispitanici potvrdili dajući maksimalne vrijednosti kroz sva tri aspekta emocionalne kompetentnosti. Srednje vrijednosti potvrđuju da studenti najviše vjeruju u svoju sposobnost prepoznavanja i razumijevanja emocija, a nešto manje u sposobnost izražavanja, imenovanja i upravljanja emocijama. Prethodna istraživanja, kao što je istraživanje Cakira (2014), potvrđuju slične rezultate, pri čemu odgajatelji u određenim područjima pokazuju vrlo visoku razinu emocionalne inteligencije, dok je u drugima nešto niža.

Jansi (2019) koji je proveo istraživanje u kojem je sudjelovalo 408 studenata odabranih slučajnim odabirom u Tiruchirappalliju, pretpostavlja da emocionalna kompetencija predstavlja pouzdan indikator vlastitog osjećaja dobrobiti. Tijekom obrazovanja, uspjeh i akademsko postignuće ključni su za napredovanje i razvoj studenta. Iz rezultata istraživanja vidljivo je da polovica studenata posjeduje visoku razinu emocionalne kompetencije, kao i nisku razinu emocionalne kompetencije. Bitno je napomenuti da je navedeno istraživanje utvrdilo da 90% studenata ima niski nivo negativne dimenzije emocionalne kompetencije kao što je povlačenje u sebe i izolacija iz grupe. Također, studenti s boljim akademskim uspjehom bolje upravljaju svojim emocijama.

Dobro razvijena emocionalna kompetentnost pomaže studentima u usmjeravanju pažnje na svoje i tuđe emocije u određenim situacijama. Ne postoji statistički značajna povezanost između razvijenosti emocionalne kompetencije i mjesta prebivališta studenta, ali postoji statistički značajna razlika između emocionalne osjetljivosti, izolacije i povlačenja u sebe sa spolom ispitanika i smjera studija (Jansi, 2019).

U istraživanju koje su provele Vlah i Tatalović Vorkapić (2017) u kojem je sudjelovalo 107 studenata integriranog preddiplomskog i diplomskog Učiteljskog studija te Ranog i

predškolskog odgoja i obrazovanja, kako bi se utvrdila samoprocjena emocionalne kompetentnosti studenata, korišten je Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti UEK-15 (Takšić, 1998). Rezultati dobiveni u ovoj studiji potvrdili su nalaze ranijih studija. Studenti najveću društvenu potporu dobivaju iz svoje obitelji te su članovi obitelji njihove prve značajne odrasle osobe. Nakon obitelji slijede prijatelji. Najbolje rezultate studenti su imali u domeni opažanja i razumijevanja emocija te su postigli više rezultate na vanjskom samopoštovanju u usporedbi s unutarnjim. Studenti starijih godina i studenti koji su bili kompetentniji u izražavanju i razumijevanju emocija s višim unutarnjim samopoštovanjem pokazali su da su skloniji koristiti stil suradnje nego stil izbjegavanja suradnje. Također, istraživanje je utvrdilo da se studentima tijekom studija jača njihovo samopouzdanje i razvija emocionalna kompetencija.

Iz prethodnog poglavlja o emocijama i emocionalnoj kompetentnosti, može se zaključiti da emocije igraju ključnu ulogu u društvenim odnosima, pomažući u komunikaciji osjećaja i namjera, rješavanju problema i poticanju aktivnog sudjelovanja u zajednici. Prepoznavanje i razumijevanje emocija doprinosi razvoju korisnih obrazaca ponašanja u međuljudskim odnosima. Za ispitivanje emocionalne kompetentnosti, u Hrvatskoj se koriste Upitnik emocionalne kompetentnosti (Takšić, 2002), razvijen prema modelu Mayera i Saloveya te Upitnik regulacije i kontrole (negativnih) emocija (Takšić, 2004).

3. OBITELJSKI ODNOSI I KVALITETA OBITELJSKIH ODNOSA

Obitelj je osnovna društvena jedinica i predstavlja temeljnu zajednicu koja oblikuje život svakog pojedinca. Obitelj i obiteljska dinamika igraju ključnu ulogu u procesu učenja i razvoja vještina regulacije i upravljanja emocijama. Od najranije dobi, roditelji imaju značajan utjecaj na to kako djeca prepoznaju, obrađuju i izražavaju svoje emocije. Sposobnost upravljanja emocijama razvija se u najranijoj dobi kroz komunikaciju s osobama koje su u obitelji te pod utjecajem prirođenog karaktera djeteta (Brajša-Žganec, 2003).

Odnosi unutar obitelji utječu na emocionalni razvoj djece, uključujući njihovu sposobnost samokontrole i regulacije vlastitih emocija i vještine suočavanja s problemima, stoga obitelji koje aktivno potiču aktivnosti vezane uz kulturu, emocionalni razvoj i intelektualne poduhvate doprinose formiranju emocionalne inteligencije kod djece. Ovo stvaranje emocionalno inteligentnijih pojedinaca čini obitelj najrelevantnijim kontekstom za razvoj emocionalnih kompetencija (Sánchez i Romero, 2021).

Kada je riječ o postizanju visoke kvalitete odnosa unutar obitelji, presudno je osigurati postojanje zdravog i poticajnog okruženja koje potiče otvorenost, međusobno razumijevanje i podršku među članovima obitelji (Čudina-Obradović i Obradović, 2006)

U sljedećim poglavljima govorit će se o odnosu unutar obitelji, točnije odnosu između partnera, odnosu roditelj-dijete i odnosu između braće i sestara. Bitno je govoriti o ovim odnosima jer kvalitetna navedenih odnosa stvara temelj za razvijanje emocionalne kompetentnosti članova obitelji.

3.1. Odnosi između partnera

Partnerski odnos definira se kao veza koja obuhvaća snažnu i dugotrajnu međuovisnost u različitim aspektima života, uz duboku intimnost i mogućnost ili ostvarenje seksualnog odnosa. Unutar partnerskog odnosa, pojedinci svakodnevno međusobno utječu jedan na drugoga, ali svaki partner može doživljavati taj odnos na drugačiji način (Collins, 2003). Prema Svilar Blažinić (2014) karakteristike partnerskih odnosa, među kojima se ističu međuovisnost i stvorena intimnost, čine ih posebnima.

Partnerski odnosi zauzimaju centralno mjesto u životima pojedinaca. Kreiranje i održavanje kvalitetnih međuljudskih veza direktno su povezani s povećanom razinom subjektivne dobrobiti i mentalnog zdravlja. Suprotno, nedostatak uspjeha u ovom području može rezultirati osjećajem socijalne izolacije, nezadovoljstva i smanjenja općeg blagostanja (Monteovila i sur., 2016.).

S obzirom na prethodno, postignuta ravnoteža u međusobnim interakcijama i emocionalnoj razmjeni često leži u temelju uspjeha partnerskog odnosa, kako ističe Svilar Blažinić (2014). Suprotno, češći su nezadovoljavajući odnosi prisutni u vezama gdje jedan partner očekuje puno više od drugog partnera, što drugi partner često nije u mogućnosti ispuniti. To može rezultirati situacijama u kojima nezadovoljni partner pokušava "preodgojiti" drugog partnera kroz prigovore, kritike i neprijateljske poglede, što često dovodi do negativnih emocionalnih reakcija poput ljutnje, agresije, tuge i povrijeđenosti.

Istraživanje (Schutte i sur., 2001. prema Mirgain i Cordova, 2009) potvrđuje postojanje pozitivne povezanosti između emocionalne inteligencije i bračnog zadovoljstva. S evolucijskog gledišta važno je istaknuti da se prednosti razvijenih emocionalnih vještina partnera čine izuzetno bitnima. Emocionalno inteligentan partner pozitivno utječe na fizičko i psihološko blagostanje pojedinca, pružajući zaštitu od unutarnjih i vanjskih rizika što u konačnici povećava izgleda za opstanak (Smieja i Stolarski, 2018). Ova spoznaja naglašava dublju ulogu emocionalne inteligencije ne samo u oblikovanju kvalitete interpersonalnih odnosa, već i u kontekstu evolucijske adaptacije i opstanka. Lopez i sur. (2003) identificirali su pozitivnu povezanost između emocionalne inteligencije i osjećaja podrške u partnerskim odnosima. Ovi rezultati utvrđuju ključnu ulogu emocionalne inteligencije u poticanju zdravih interpersonalnih odnosa unutar partnerskih veza.

3.2. Odnosi između roditelja i djece

U filozofskoj i psihološkoj literaturi razvijen je niz teorijskih pristupa koji se bave razumijevanjem značaja i sadržaja odnosa između roditelja i djece. Roditelji, posebno majka, predstavljaju ključne figure s kojima dijete ima prva i najznačajnija rana iskustva (Hamidova, 2020). Ista autorica navodi da se u filozofskoj, sociološkoj, psihološkoj i pedagoškoj literaturi,

kultura odnosa roditelj-dijete ističe kao ključni dio međuljudskih odnosa. Ona oblikuje način kako ljudi žive, međusobno komuniciraju te kako se odnose prema vanjskom svijetu. Također, utječe na praktične aspekte društvenog života.

Uz to, roditelji imaju dvostruki utjecaj na razvoj djece, a to su genetski i okolišni. Genetski faktor obuhvaća genetsko prebacivanje osobina s roditelja na dijete, dok se okolišni utjecaj formira kroz stvaranje poticajne ili manje poticajne okoline za razvoj djeteta.

Postoje tri sustava odnosa između roditelja i djeteta:

1. sustav privrženosti - skrbnik,
2. sustav učenja - poučavatelj i
3. sustav igre - partner.

Svaki od ovih sustava ima svoju ključnu ulogu i doprinosi razvoju djetetovih karakteristika, utječući na raznolike aspekte njegove kompetencije. Ovi sustavi oblikuju djetetov skup znanja, razvijajući njegove vještine, potičući samostalnost i osvještavajući odgovornost (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prema Janković (2012) prve godine djetetova života imaju ključnu ulogu u njegovom biološkom i psihološkom razvoju, ali također oblikuju osnovne karakteristike pojedinca, utvrđuju sustav vrijednosti, stvaraju navike, omogućuju stjecanje znanja i vještina za život te olakšavaju općenito upoznavanje samoga sebe i okoline, stoga je od presudne važnosti da dijete u tom razdoblju prima kvalitetnu podršku od roditelja.

Kvalitetna roditeljska podrška odnosi se na emocionalnu, socijalnu i praktičnu podršku koju roditelji pružaju svojoj djeci. Ukoliko su roditelji sigurni, oni lakše prepoznaju i adekvatno odgovaraju na potrebe svoje djece, reagirajući osjetljivo i primjereno. Nasuprot tome, roditelji koji su uznemireni skloni su tjeskobi i zaokupljeni su vlastitim problemima, što može dovesti do pogrešnog tumačenja ili zanemarivanja potreba njihove djece. Roditelji koji izbjegavaju emocionalne izraze svoje djece često se ne osjećaju ugodno s njihovim potrebama, što može uzrokovati da djeca postanu emocionalno inhibirana i manje samopouzdana (Cassidy i Shaver, 2008).

Što se tiče procesa roditeljske uključenosti, ključno je osigurati emocionalnu toplinu, podršku i posvećeno vrijeme, kao i pokazati interes za pojedinosti o djetetovu životu i aktivno

sudjelovati u njemu. Ključno je da roditelj ili stabilan skrbnik uspostave snažnu vezu s djetetom, pružajući podršku i pažnju tijekom cijelog razdoblja djetinjstva. Ovo stvaranje zdravog i poticajnog okruženja ključno je za djetetov razvoj. Osoba koja obavlja ovu ulogu može biti majka, otac, usvojitelj, neka osoba iz obitelji ili bilo koja starija, odnosno odrasla osoba. (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Osim toga, roditelji također osiguravaju sigurnost u domu i izvan njega, zadovoljavajući tjelesne potrebe djeteta. Stvaraju emocionalnu bliskost te potiču uvjete za igru i učenje u skladu s djetetovim potencijalima i sposobnostima (Cleaver i Aldgate, 2006).

3.3. Odnosi braće i sestara

Brat i sestra su uz roditelje najbliži članovi obitelji i bez obzira na prirodu njihova odnosa, to je jedna od najdubljih povezanosti u životu (Wagner Jakab i sur., 2006:77).

Odnosi s braćom i sestrama spadaju među najvažnije odnose u životu. Za mnoge ljude, ovi su odnosi najtrajniji (Kasten, 2003). U svom radu, Abrams (2009) je istaknuo braću i sestre kao *partnerstvo u životnom putovanju*, naglašavajući njihovu jedinstvenu povezanost. Ova posebna veza potiče razvoj kroz blisku interakciju, različite uloge koje preuzimaju u odnosu te dijeljenje emocija i iskustava.

Dodatno, odnosi među braćom i sestrama igraju ključnu ulogu u razvoju socijalnih vještina djece i adolescenata, pružajući im prostor za stjecanje iskustva i usvajanje važnih interakcijskih vještina. Također, spomenuti odnos ne samo da omogućuje razvoj emocionalne inteligencije i sposobnosti rješavanja sukoba, već i postavljaju temelje za kasnije međuljudske odnose s vršnjacima u široj društvenoj zajednici (Ripoll i sur., 2009).

Prema Dunn (1993) odnosi koje djeca razvijaju sa svojom braćom i sestrama označavaju bitan društveni kontekst u kojem djeca primaju i pružaju naklonost, sudjeluju u interakcijama tijekom igre te uče i vježbaju vještine pregovaranja, rješavanja sukoba i suradnje. Ova dinamika odnosa unutar obitelji pruža temeljne lekcije o međuljudskim odnosima koje djeca kasnije primjenjuju u drugim socijalnim situacijama.

Govoreći o dinamici odnosa između braće i sestara, ona ima dubok utjecaj na formiranje individualnih identiteta. Budući da se razlikuju i razvijaju unutar obiteljske jedinice, ova interakcija pruža temelje za razvoj osobnog identiteta. Osim toga, međusobne interakcije postavljaju temelje za stjecanje važnih komunikacijskih vještina i sposobnosti rješavanja sukoba, što zauzvrat utječe na odnose s drugima, uključujući vršnjake. Također, braća i sestre igraju ključnu ulogu u prijenosu obiteljskih i kulturnih vrijednosti, tradicija i moralnih uvjerenja. Njihova trajna veza pruža kontinuiranu podršku i osjećaj povezanosti kroz različite faze života (Rawat i sur. 2024).

3.4. Teorija roditeljskog prihvaćanja-odbijanja

Interpersonalna teorija roditeljskog prihvaćanja-odbijanja (eng. Interpersonal Parental Acceptance-Rejection Theory - IPART) Ronalda Rohnera (1984) govori nam da postoje dvije vrste roditelja, roditelji koji prihvaćaju i roditelji koji odbijaju svoju djecu.

Prema spomenutoj teoriji, roditelji koji prihvaćaju svoju djecu izražavaju ljubav i naklonost kroz fizičke geste (poput nježnosti, grljenja, ljubljenja, milovanja i brige) ili verbalne izraze (poput komplimenata, pohvala i pozitivnih komentara o djetetu). S druge strane, odbijajući roditelji ne pokazuju ljubav, kritiziraju, zanemaruju i omalovažavaju svoju djecu. Često su djeca doživljena kao višak ili teret u obitelji. Oblici roditeljskog odbijanja, poput agresivnosti-neprijateljstva i indiferentnosti-zanemarivanja, rezultiraju time da se dijete osjeća usamljeno i odbačeno. Tijekom nediferenciranog odbijanja dijete se osjeća neprihvaćeno, a nije jasno uočljiva roditeljska agresivnost/neprijateljstvo ili indiferentnost/zanemarivanje (Rohner, 1984).

Rezultati istraživanja koje su proveli Ruševljan i sur., (2009) utvrđuju da roditelji koji pokazuju pažnju i toplinu prema svojoj djeci istovremeno pokazuju manje agresije i zanemarivanja prema njima u usporedbi s roditeljima koji su manje topli. Ovo se slaže s prethodnim istraživanjima koja potvrđuju da emocionalno topli roditelji prihvaćaju svoju djecu te im pružaju podršku, razumijevanje, brigu i ljubav. Takvi roditelji su skloniji biti empatični, angažirani i dosljedni u svojim interakcijama s djecom, što povoljno utječe na dječji emocionalni i socijalni razvoj (Franz i sur., 1991).

Iz istraživanja se također može utvrditi da su roditeljsko prihvaćanje i odbijanje od strane majke i oca značajnije povezani sa simptomima depresije nego s anksioznošću. Prethodna istraživanja ističu da roditeljska pažnja, razumijevanje i briga pozitivno utječu na emocionalnu stabilnost te socijalnu zrelost djeteta. Takvi roditelji pružaju okruženje koje potiče sigurno vezivanje i zdravi razvoj emocionalnih vještina. Nasuprot tome, roditeljska ravnodušnost, strogoća i emocionalna distanciranost doprinose razvoju raznih problema kod djece. Takvo ponašanje može dovesti do nesigurnog povezivanja, niskog samopouzdanja i poteškoća u socijalnom funkcioniranju. (Vulić-Prtorić, 2002. prema Ruševljan i sur., 2009).

3.5. Kvaliteta odnosa unutar obitelji

Kvaliteta odnosa unutar obitelji predstavlja važan segment istraživanja u području obiteljske dinamike i ljudskih odnosa. Ova tema istražuje složene interakcije, dinamiku i uzorke ponašanja koji oblikuju međusobne odnose između članova obitelji. Ključno je osigurati zadovoljenje potreba svih članova obitelji, što ima izuzetan utjecaj na stabilnost i kvalitetu obiteljskog života.

Uz spomenuto, kvaliteta odnosa unutar obitelji igra ključnu ulogu u formiranju emocionalne stabilnosti, socijalne integracije i općeg blagostanja svakog pojedinca. Ovaj aspekt obiteljske dinamike odražava se u načinu na koji članovi obitelji komuniciraju, podržavaju jedni druge i rješavaju konflikte. Također, od presudne je važnosti za formiranje zdrave obiteljske dinamike i razvoj kvalitetnih međusobnih odnosa unutar obitelji. Struktura i kvaliteta odnosa između članova obitelji temeljni su elementi obiteljskog funkcioniranja i imaju veliki utjecaj na dobrobit roditelja i djece (Fahey i sur., 2012).

Prema Reidu (1996), prema navodima Lacković-Grgin (2006) obitelji koje su utvrđene kao "jake" dijele zajedničke vrijednosti u odgoju djece, uključujući stabilan bračni odnos, provođenje zajedničkog kvalitetnog vremena, sposobnost učinkovite komunikacije te fleksibilnost u prilagođavanju različitim situacijama.

Važno je da unutar obitelji budu ispunjene potrebe svih njenih članova, a roditelji su ključni u osiguravanju zadovoljstva kako vlastitih, tako i potreba svoje djece. Nedostatak zadovoljenja potreba svih članova obitelji može rezultirati nezadovoljstvom, sukobima,

frustracijama i slično, što značajno utječe na kvalitetu međusobnih odnosa unutar obitelji (Janković, 2008).

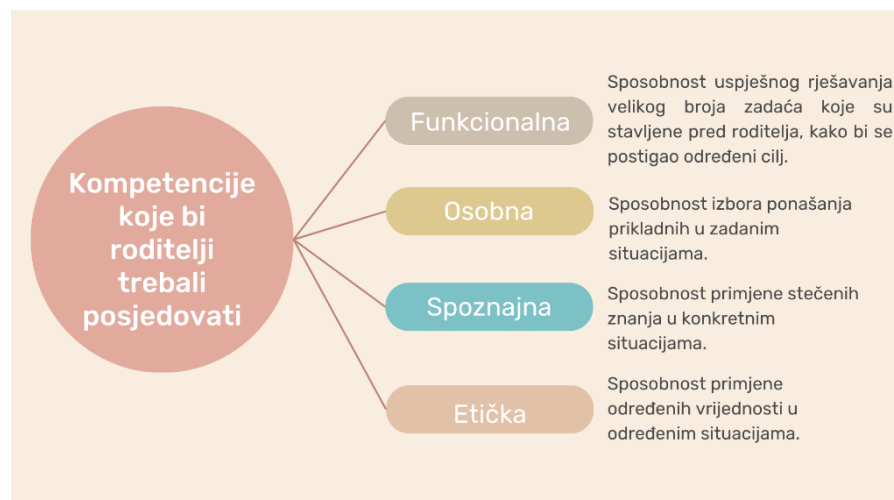
Zloković i Rosić (2002) naglašavaju kako kvaliteta tih odnosa može biti ključna za oblikovanje ponašanja djece te kako ona varira ovisno o razini povezanosti u roditeljskom odnosu s djetetom i vrsti ponašanja koje roditelji demonstriraju prema svojim potomcima.

Nadalje, interakcija roditelja s djecom te kvaliteta njihovog međusobnog odnosa imaju značajan utjecaj na emocionalnu i psihološku dobrobit djeteta. Kvalitetan odnos između oca i majke te djeteta rezultira djetetovim razvijenim socijalnim sposobnostima, boljim mentalnim zdravljem te većim samopouzdanjem, smanjenjem problema u ponašanju i boljom prilagodnom u školi (Vulić-Prtorić, 2002). Prema Klarin (2002) djeca koja razvijaju bliski i kvalitetan odnos s roditeljima, osobito s majkom, često izgrađuju intimnije veze s vršnjacima, što im olakšava u reguliranju vlastitih emocionalnih reakcija.

Važno je spomenuti da roditeljska prihvaćanja ili odbacivanje izrazito oblikuju razvoj dječje ličnosti tijekom njezinog rasta i razvoja (Valić i Brajša-Žganec, 2017). Uloga stabilnog skrbnika koji uspostavlja snažnu vezu s djetetom, pružajući podršku kroz djetinjstvo i adolescenciju, ključna je za stvaranje kvalitetnog, zdravog i poticajnog okruženja za razvoj djeteta. Ova važna uloga može biti ispunjena od strane majke, oca, usvojitelja, drugih članova obitelji ili bilo koje odrasle osobe. Njihov doprinos ostaje bitan sve dok dijete nije u potpunosti samostalno (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Kako navodi Ljubetić (2012) za uspostavljanje kvalitetnih odnosa u obitelji, kao što se vidi iz slike 1, roditelji bi trebali posjedovati tako zvane metakompetencije čije su osnovne komponente:

Slika 2: Kompetencije koje bi roditelji trebali posjedovati

Izradila: prema Ljubetić (2012)

Kvalitetan pristup roditeljstvu obuhvaća različite elemente koji su bitni za optimalan razvoj djeteta. Roditelj s vještinama ima nužna pedagoška i psihološka znanja o djeci te sposobnosti neophodne za odgoj djece prilagođen njihovoj dobi i kompetencijama (Ljubetić, 2012).

Brojna istraživanja utvrđuju da postoji povezanost između odnosa roditelja i djece te različitih aspekata adolescenata, uključujući samopoštovanje, zadovoljstvo životom, psihološko blagostanje, autonomiju te kvalitetu odnosa s prijateljima (Lundquist Denton, 2006).

U vezi s istraživanjima, ona nedvojbeno potvrđuju da je kvaliteta odnosa među roditeljima dosljedno i pozitivno povezana s nizom ishoda koji se odnose na dijete i obitelj. Ovi ishodi uključuju probleme u ponašanju djeteta, socijalnu povezanost djeteta, njegove kompetencije, angažman u školi, depresiju, komunikaciju roditelj-dijete te osjećaje ogorčenosti kod roditelja. Ova otkrića naglašavaju važnost kvalitete obiteljskih odnosa za cjelokupni razvoj djeteta i dobrobit obitelji (Moore i sur., 2011).

Također, iz istraživanja je vidljivo da nepovoljni obrasci roditeljstva, poput neprijateljskog ponašanja i emocionalne manipulacije, mogu utjecati na nepovoljan socijalno-emocionalni razvoj djeteta, posebice kada dijete već pokazuje karakteristike obilježene negativnim emocionalnim reakcijama (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

U istraživanju Moore i sur., (2011), rezultati analize u potpunosti jasno potvrđuju da je ponašanje djece bolje i da su ishodi koje dijete treba ostvariti uspješniji ukoliko su djeca zadovoljna odnosom njihovih roditelja. Gotovo bez iznimke, najniže razine pozitivnih ishoda za djecu zabilježene su među onima čiji roditelji opisuju svoj odnos kao "nije previše sretan". Nasuprot tome, najbolji ishodi kod djece gotovo su uvijek pronađeni među onima čiji roditelji opisuju svoj odnos kao "potpuno sretan". Ukratko, otkriveno je da su sretni roditeljski odnosi prilično dosljedno povezani s boljim ishodima za djecu i obitelji u svim vrstama podskupina.

Uz kvalitete odnose između partnera i roditelja i djece, bitno je napomenuti da veliki utjecaj na kvalitetu obiteljskih odnosa ima odnos između braće i sestara. Kvalitetan odnos između braće i sestara pruža prilike za učenje kako komunicirati s drugima, kako upravljati vlastitim emocijama u određenim situacijama i kako regulirati pozitivne i negativne emocije na društveno prihvatljive načine (Howe i sur., 2023).

Uz spomenuto, kvaliteta odnosa između braće i sestara formira se od samog rođenja i prolazi kroz različite faze, kako ističe Sanders (2004):

- Rođenje brata ili sestre
- Zajedničko odrastanje tijekom ranog, srednjeg i kasnog djetinjstva
- Zajedničko odrastanje tijekom adolescencije
- Faza napuštanja roditeljskog doma, sklapanja braka, rođenja djece, smrti roditelja
- Starija dob

U konačnici, djeca pomoću interakcije sa svojim braćom ili sestrama uče kako bolje razumjeti socijalne odnose koji ponekad mogu biti ugodni te tada imaju pozitivan učinak na djetetovo samopouzdanje i socijalne vještine, a ponekad mogu biti neugodni ili agresivni te rezultirati dugoročnim negativnim posljedicama, odnosno negativnim emocijama kao što su stres i strah (Howe i sur., 2023).

U istraživanju Visković i Ljubetić (2019) sudionici su analizirali važnost obiteljskih odnosa i status kvalitete obiteljskog funkcioniranja. Rezultati su utvrdili da su sudionici najveći značaj pridavali međusobnoj privrženosti članova obitelji te emotivnoj i otvorenoj komunikaciji kao ključnim elementima kvalitetnog funkcioniranja obitelji. Nasuprot tome, sudionici su

ocijenili disciplinu u smislu pridržavanja pravila, ekonomski status roditelja te obrazovanje i društveni status obitelji kao najmanje značajne aspekte kvalitete obiteljskog funkcioniranja. Emocionalna povezanost, privrženost i komunikacija među članovima obitelji izdvojeni su kao ključni prediktori kvalitete obiteljskog funkcioniranja.

Zaključno, iz prethodnog poglavlja vidljivo je da se kvaliteta odnosa unutar obitelji odražava u načinu na koji članovi obitelji komuniciraju, podržavaju jedni druge i rješavaju konflikte. Kvalitetni obiteljski odnosi važni su za emocionalnu stabilnost, socijalnu integraciju i opće blagostanje. Stabilan partnerski odnos, zajedničke vrijednosti u odgoju djece, kvalitetno vrijeme provedeno zajedno i učinkovita komunikacija ključni su za jake obitelji. Kvaliteta odnosa između roditelja i djece utječe na djetetovu socijalnu sposobnost, mentalno zdravlje i prilagodbu u školi. Osim partnerskih odnosa i odnosa roditelj-dijete, još jedan izuzetno važan odnos u obitelji jest odnos između braće i sestara. Oni igraju ključnu ulogu u razvoju socijalnih vještina, emocionalne inteligencije i sposobnosti rješavanja sukoba. Teorija roditeljskog prihvaćanja-odbijanja naglašava važnost roditeljske ljubavi, podrške i prihvaćanja za djetetov cjeloviti razvoj, dok roditeljsko odbijanje može negativno utjecati na djetetovu emocionalnu stabilnost i ponašanje. U cjelini, kvalitetni obiteljski odnosi temelje se na emocionalnoj povezanosti, privrženosti i otvorenoj komunikaciji, što su ključni prediktori zdravog i poticajnog obiteljskog okruženja.

4. ISTRAŽIVANJA O EMOCIONALNOJ KOMPETENTNOSTI

Pretraživanjem on-line baza i časopisa kao što su Web of Science, Google znalac, Research Gate, Hrčak, Scopus te relevantne literature iz područja psihologije, pedagogije i obiteljskih studija, identificirana su neka istraživanja koja se bave emocionalnom kompetentnošću te analiziraju utjecaj kvalitete obiteljskih interakcija na razvoj emocionalnih vještina kod djece i adolescenata. U nastavku će biti prikazani rezultati provedenih istraživanja kako na domaćem, tako i na međunarodnom planu, pružajući sveobuhvatan uvid u ovu važnu temu.

4.1. Istraživanja o emocionalnoj kompetentnosti

Emocionalna kompetentnost je ključna komponenta koja oblikuje ljudske sposobnosti za uspješno upravljanje emocijama, razumijevanje drugih i izgradnju zdravih međuljudskih odnosa. Tijekom proteklih desetljeća, brojna istraživanja su se bavila ovom temom, pokušavajući razotkriti složenost emocionalne kompetentnosti i njen utjecaj na različite aspekte života.

U istraživanju provedenom sa 245 sudionika u dobi od 18 do 30 godina, korištenjem Upitnika emocionalne kompetentnosti (UEK-45; Takšić, 2002), otkrivena je značajna i pozitivna povezanost između različitih aspekata emocionalne kompetencije i subjektivne dobrobiti. Osobe s većom emocionalnom kompetencijom iskazale su da su više zadovoljne životom, osjećajem blagostanja te su doživjele više pozitivnih i manje negativnih iskustava. S druge strane, osobe koje su sklonije izbjegavanju i anksioznosti u obiteljskom, romantičnom i prijateljskom okruženju često su izvještavale da su manje zadovoljne sa životom, osjećaju blagostanja te su doživjele manje pozitivnih i više negativnih iskustava (Komšo i sur., 2018).

Osobe koje su vještije u artikulaciji i prepoznavanju svojih emocija, kao i u njihovoj kontroli i upravljanju, češće doživljavaju pozitivna iskustva. Drugim riječima, oni koji su efikasniji u izražavanju, identifikaciji, kontroli i upravljanju svojim emocijama često prijavljuju veće zadovoljstvo životom, veći osjećaj blagostanja i imaju više pozitivnih, a manje negativnih iskustava. Osobe sa visokom emocionalnom kompetentnošću imaju bolju svijest o svojim

emocijama i efikasnije ih reguliraju, što dovodi do manjih nivoa nelagode i stresnih emocija, a time i do veće subjektivne dobrobiti. Postoji mogućnost da osobe s razvijenijom emocionalnom kompetentnošću također bolje uspostavljaju društvene odnose, imaju bogatiju mrežu socijalnih kontakata i primjenjuju efikasnije strategije suočavanja sa stresom, što dodatno pojačava njihov osjećaj subjektivne dobrobiti (Komšo i sur., 2018).

Uz to, istraživanja su utvrdila da je emocionalna inteligencija vrlo utjecajan faktor u svakodnevnom životu pojedinca, osobito u društvenom. Što potvrđuje i istraživanje Mehda, Riya i Hussain (2023), u kojem je sudjelovalo 100 sudionika u dobi od 18 do 25 godina u Indiji. Istraživanje je potvrdilo da postoji statistički značajna povezanost između emocionalne inteligencije i socijalne kompetencije, odnosno kako se razina emocionalne inteligencije povećava, tako raste i razina socijalne kompetencije i obrnuto. Kako je razvijena emocionalna kompetencija bitna da se uspostave i održe zdravi i zadovoljavajući međuljudski odnosi, istraživanje je potvrdilo da postoji statistički značajna povezanost između emocionalne inteligencije i stvaranja prijateljstva. Pozitivna korelacija između emocionalne inteligencije i stvaranja prijateljstva sugerira da kako se razina emocionalne inteligencije povećava, tako raste i razina stvaranja prijateljstva i obrnuto. Jedina hipoteza koja nije dokazana u istraživanju jest da emocionalna inteligencija ovisi o spolu, što nam potvrđuje i istraživanje Chandna i Sahai (2021) koje ispituje utjecaj pažljivosti i otpornosti na emocionalnu sposobnost mladih te potvrđuje da postoji značajan odnos između svjesnosti, otpornosti i emocionalne kompetencije mladih.

Potvrđuje nam to i sljedeće istraživanje iz kojeg je vidljivo da emocionalna kompetentnost, uz socijalnu kompetentnost olakšava reguliranje emocija te pomaže u razvijanju pozitivnih promjena u ponašanju, što rezultira povećanjem društvene kohezije i poštivanju ljudskih prava i kulturne raznolikosti. Također, rezultati istraživanja Bhat i Chahal (2023) koje je provedeno na 400 adolescenata u Indiji, utvrđuju da postoji statistički značajna povezanost između emocionalne kompetentnosti i akademskog uspjeha, stoga je bitno da obrazovne ustanove pomažu učenicima u razvijanju socio-emocionalne kompetentnosti. Istraživanje daje razne sugestije obrazovnim ustanovama koje bi trebale uključiti socijalno i emocionalno učenje u nastavni plan i program stavljajući veći naglasak na ulogu koju obrazovni djelatnici igraju u pomaganju djeci da izgrade svoje društvene i emocionalne kompetencije.

Rezultati istraživanja Ghiabia i Ali Besharat (2011) provedenog na 443 studenta Sveučilišta u Teheranu utvrđuju da postoji statistički značajna povezanost između osobina društvenosti, otvorenosti, susretljivosti te savjesnosti s emocionalnom inteligencijom. Ta veza može se objasniti preklapanjem čimbenika emocionalne inteligencije, uključujući prilagodbu emocija i osjećaja, primjenu i učinkovitost emocija te procjenu emocija. Rezultati istraživanja također utvrđuju negativnu statistički značajnu povezanost između neuroticizma i emocionalne inteligencije. Ekstravertnost i neuroticizam ukazuju na tendenciju doživljavanja širokog spektra emocija, obuhvaćajući kako pozitivne tako i negativne emocije. Ova tendencija oblikuje prilagodbu raspoloženja na dva načina: pozitivno pod utjecajem ekstravertnosti i negativno pod utjecajem neuroticizma. Ova interakcija odražava se u prilagodbi raspoloženja, što je ključni aspekt emocionalne inteligencije (Bar-On, 1997. prema Ghiabia i Ali Besharat, 2011).

Dodatno, emocionalna inteligencija je izuzetno značajna za borbu protiv negativnih posljedica rane traume iz djetinjstva, što nam potvrđuje istraživanje Budhiraja i Bhargava (2024) provedeno na 100 ispitanika u dobi od 25 do 35 godina u Delhi-ju. Emocionalna inteligencija pruža ljudima snagu i strategije koje im omogućuju da se uspješno nose s emocionalnim izazovima nastalim zbog traume. Ovaj koncept potiče proces osnaživanja i ozdravljenja, omogućujući pojedincima da prevladaju prethodne teškoće i izgrade emocionalnu otpornost. Povezanost između razine traume iz djetinjstva i emocionalne kompetencije ukazuje na obrnutu proporcionalnost između njih. Što je veća razina traume iz djetinjstva, to je niža razina emocionalne kompetencije i obrnuto. To implicira da pojedinci koji su izloženi većoj traumi u djetinjstvu mogu imati izazove u razumijevanju, izražavanju i efikasnom upravljanju svojim emocijama. Ovi izazovi mogu se odraziti na različite aspekte njihovog života, uključujući održavanje zdravih odnosa, donošenje odluka te suočavanje sa stresnim situacijama. Ovaj fenomen naglašava važnost prepoznavanja i obrade traume iz djetinjstva kako bi se podržao razvoj emocionalne kompetencije i poboljšala cjelokupna dobrobit pojedinca.

Prema rezultatima istraživanja koje su proveli Mohorić i sur., (2016) u kojem je sudjelovalo 493 učenika od petog do osmog razreda osnovnih škola iz Rijeke, otoka Krka i Dubrovnika, djevojčice su postizale bolje rezultate od dječaka na testovima razumijevanja emocija i emocionalnog rječnika. Ovi rezultati su u skladu s ranijim istraživanjima koja utvrđuju da osobe ženskog spola ostvaruju bolje rezultate na raznolikim mjerama emocionalne inteligencije (Chiarrochi i sur., 2000. prema Mohorić i sur., 2016). Postoji nekoliko mogućih

objašnjenja za ove razlike, uključujući razlike u odgoju i socijalizaciji dječaka i djevojčica, što može dovesti do toga da djevojčice bolje „čitaju“ i razumiju tuđe emocije. Također, moguće su i biološke razlike koje utječu na ove rezultate.

Što se tiče veza između karakteristika ličnosti prema petofaktorskom modelu i sposobnosti razumijevanja emocija, najizraženija povezanost otkrivena je s osobinom ugodnosti, zatim sa savjesnošću i otvorenošću. Nije uočena veza između razumijevanja emocija i osobina neuroticizma i ekstraverzije. Osobe koje ostvaruju visoke rezultate na skali ugodnosti obično su srdačne, prijateljski raspoložene, poštuju druge te su osjetljive na potrebe i želje drugih. Ove karakteristike su povezane s kognitivnim i ponašajnim procesima usmjerenim na emocije drugih, što rezultira boljim razumijevanjem emocija drugih. Iako na prvi pogled savjesnost i emocionalna inteligencija ne bi trebale biti jako povezane, osobe koje su savjesne često su smirene, što znači da mogu regulirati vlastite emocije i vjerojatno bolje razumjeti emocije drugih u usporedbi s osobama koje nisu toliko staložene. Adolescenti koji bolje razumiju emocije vjerojatno su uspješniji u socijalnim odnosima i bolje prihvaćeni od strane vršnjaka, što im omogućuje više pozitivnih iskustava (Mohorić i sur., 2016).

4.2. Istraživanja o povezanosti između kvalitete obiteljskih odnosa i emocionalne kompetentnosti

Zdrave, poticajne i podražavajuće obitelji, s čvrsto uspostavljenim bračnim odnosima, obiluju međusobnim podrškom, zadovoljstvom i transparentom komunikacijom između članova obitelji te uspostavljanjem harmoničnih obiteljskih veza. Iz tog razloga, istraživači naglašavaju važnost istraživanja uloge emocija unutar obitelji za emocionalni razvoj djece te razvoj emocionalnih kompetencija (Brajša-Žganec, 2003).

Emocionalna klima u obitelji rezultat je raznih unutar obiteljskih procesa i dinamike. Četiri ključne komponente emocionalnog okruženja koje mogu utjecati na razvoj regulacije emocija su:

1. Ukupna predvidljivost i stabilnost emocionalne klime

2. Roditeljska očekivanja i zahtjevi za sazrijevanjem
3. Stupanj pozitivnih emocija manifestiranih u obiteljskom okruženju
4. Razina negativnih emocija izraženih unutar obitelji

Ove komponente obiteljske emocionalne klime često se istražuju kroz studije koje obuhvaćaju: privrženost roditelja i djeteta, stil roditeljstva, obiteljsku izražajnost te izražene emocije (Morris i sur. 2007).

Rezultati istraživanja Ghanawat i sur. (2016) potvrđuju značajnu pozitivnu korelaciju između obiteljskog funkcioniranja i emocionalne inteligencije. Uzorak istraživanja sastojao se od adolescenata u dobi od 16 do 18 godina, koji pohađaju 11. i 12. razred u školi Sarvodaya u Kankeu. Ukupno je 52 adolescenata oba spola sudjelovalo u istraživanju. Uočeno je da adolescenti koji se nalaze unutar prosječnog raspona obiteljskog funkcioniranja obično imaju prosječnu razinu emocionalne inteligencije, što se slaže s prethodnim istraživanjima. Interakcija adolescenata unutar obitelji ili s drugim članovima obitelji može doprinijeti razvoju emocionalne inteligencije. S druge strane, adolescenti koji su izloženi lošem obiteljskom funkcioniranju obično pokazuju niži stupanj emocionalne inteligencije, što također potvrđuju prethodna istraživanja. Ovo upućuje na lošu kvalitetu interakcija adolescenata s njihovim intimnim okruženjem, kao što su roditelji, braća i sestre te prijatelji, što može oslabiti njihovu emocionalnu inteligenciju. Nadalje, ovi rezultati jasno impliciraju da je emocionalna inteligencija važan faktor u regulaciji obiteljskog funkcioniranja.

Učenici koji odrastaju u funkcionalnoj obitelji koja im pruža podršku, imaju više razvijenu empatiju i emocionalnu inteligenciju, odnosno učenici s visoko funkcionalnim obiteljima postigli su bolje rezultate na intrapersonalnom faktoru emocionalne inteligencije, iza njih slijede učenici s umjerenom funkcionalnom obitelji, dok se učenicima iz domova i teško disfunkcionalnih obitelj uopće ne pruža podrška obitelji te su oni pokazali najlošije rezultate na spomenutom testu u istraživanju u kojem je ukupno sudjelovalo 1287 srednjoškolaca u dobi od 14 do 18 godina u Španjolskoj. Zašto je bitno govoriti o funkcionalnim i disfunkcionalnim obiteljima govori činjenica da postoji jaka povezanost između obiteljske funkcije i dimenzija emocionalne inteligencije, točnije rezultati istraživanja utvrđuju važnost obitelji u emocionalnom razvoju. Istraživanje naglašava jačanje emocionalnog zdravlja obitelji tijekom

adolescente faze učenika raznim sredstvima i programima podizanja svijesti o važnosti emocionalne inteligencije unutar obitelji (Belén Barragán Martín, 2021).

Kako se prethodno spomenuti problemi ne bi dogodili i kako bi odnosi u obitelji bili kvalitetni, bitno je da je odnos između partnera kvalitetan. Brackett i njegovi suradnici (2005) istraživali su utjecaj emocionalne inteligencije na partnerske odnose. Sudionici su pohađali kolegij psihologije, kvalificirali su se za sudjelovanje u istraživanju ako su bili u intimnoj vezi najmanje 3 mjeseca. Četrdeset parova bilo je zajedno između 3 i 12 mjeseci, 30 parova između 1 i 2 godine, a 16 parova bilo je u romantičnoj vezi duže od 2 godine. Osam od tih parova bilo je u braku između 2 i 10 godina. Njihova istraživanja sugeriraju da su partnerstva u kojima oboje supružnika pokazuju manje razine emocionalne inteligencije više podložna konfliktima i pružaju manje podrške jedno drugome. Iznenadujuće, odnosi u partnerstvima gdje oboje supružnika imaju visoke razine emocionalne inteligencije nisu pokazali značajne razlike u kvaliteti u odnosu na parove gdje samo jedan partner pokazuje visoku razinu emocionalne inteligencije. Ovi rezultati potvrđuju da prisustvo najmanje jednog partnera s visokim stupnjem razvijene emocionalne inteligencije može biti ključno za učinkovito rješavanje sukoba unutar obitelji.

U istraživanju Tang i sur. (2023) o roditeljskom izražavanju emocija i odnosa roditelj-dijete na socijalno-emocionalnu kompetenciju djeteta, odabrano je 802 djece i njihovih roditelja iz 27 vrtića u Kini. Prikazana je korelacija između odnosa majka-otac, roditeljskog emocionalnog izražavanja, privrženosti roditelj-dijete i socijalno-emocionalne kompetencije. Rezultati su utvrdili da odnosi između majke i oca značajno i pozitivno predviđaju socijalno-emocionalnu kompetenciju djeteta, da su roditeljsko izražavanje emocija i povezanost roditelj-dijete zasebno potpuno posredovali u odnosu između odnosa majke i oca te socijalno-emocionalne kompetencije te da su roditeljsko izražavanje emocija i povezanost roditelj-dijete djelovali kao lančani posrednici između odnosa majke i oca te socijalno-emocionalne kompetencije. Socijalno-emocionalna kompetencija bila je pozitivno povezana s bračnom podrškom i kvalitetnim odnosima između partnera, pozitivnim emocionalnim izražavanjem i privrženošću. U isto vrijeme, socijalno-emocionalna kompetencija negativno je povezana s bračnim sukobima, negativnim emocionalnim izražavanjem i ambivalentnom privrženošću.

Dodatno, u istraživanju Valić i Brajša-Žganec (2017) u kojem je sudjelovalo 211 učenika petih i šestih razreda triju osnovnih škola na području grada Zagreba, prosječne dobi od 12 godina, korišteni su: Upitnik roditeljskog prihvaćanja odbijanja – verzija za djecu (Parental Acceptance – Rejection Questionnaire – Child Version, PARQ; Rohner, 2005.), Upitnik emocionalne kompetentnosti (UEK-45, Takšić, 2002.) i Skala agresivnosti za djecu i adolescente (SNOP, Vulić-Prtorić i Bartolić, 2006.). Razumijevanje i prepoznavanje emocija statistički je značajno pozitivno povezano isključivo s očevim prihvaćanjem, što implicira da djeca koja osjećaju prihvaćanje od oca imaju veću vještinu razumijevanja i prepoznavanja emocija. Ekspresija i identifikacija emocija statistički je značajno povezana s prihvaćanjem od strane oba roditelja; drugim riječima, djeca koja osjećaju prihvaćanje od oba roditelja bolje će izražavati i identificirati emocije. Djeca koja doživljavaju veći stupanj zanemarivanja od oba roditelja imaju lošiju sposobnost ekspresije i identifikacije emocija. Djeca koja osjećaju prihvaćanje od oca i majke pokazuju bolje upravljanje emocijama. Dijete će pokazivati lošije upravljanje emocijama ako oba roditelja pokazuju zanemarivanje, a također u slučaju majčine agresivnosti prema djetetu.

Pregledom empirijskih istraživanja prema Wenjie Wu (2024) zaključeno je da emocionalna kompetencija značajno utječe na socijalnu prilagodbu djece, kao i na njihovo fizičko i psihičko zdravlje te socijalne vještine. Autor potvrđuje pozitivnu povezanost emocionalne kompetencije djece sa sigurnom privrženosti roditelj-dijete i autoritativnim stilom roditeljstva. To znači da sigurna privrženost i autoritativno roditeljstvo poboljšavaju emocionalnu kompetenciju djece jer sigurno privrženosti djeca dobivaju više podrške i ljubavi, što im pomaže u boljem razumijevanju emocija. Takva djeca pokazuju više pozitivnih emocija i bolje se nose s izazovima, što doprinosi razvoju njihove emocionalne kompetencije.

Nasuprot tome, autoritarni roditelji potiskuju dječje emocije, ometajući njihovu percepciju i razumijevanje, dok neuključeni roditelji ne posvećuju dovoljno pažnje dječjim emocijama, uskraćujući im priliku za njihovo razumijevanje i upravljanje. Popustljivi roditelji dovode do neravnoteže u emocionalnoj kontroli djece, stoga je ključno da roditelji budu svjesni svojih i dječjih emocija, stvarajući toplo i poticajno kućno okruženje, pružajući emocionalnu podršku i postavljajući granice. Ova roditeljska podrška pomaže djeci u razvoju emocionalne kompetencije, fizičkog i mentalnog blagostanja, društvene prilagodbe i izgradnje pozitivnih socijalnih odnosa (Wenjie Wu, 2024).

Što se tiče odnosa s majkom, pet stotina majki i njihovih pet stotina adolescenata sudjelovalo je u istraživanju kako bi se izmjerila uloga majčinih izraženih emocija u psihopatologiji i socijalno-emocionalnoj kompetenciji adolescenata. Rezultati istraživanja Ahktar i Bano (2023) utvrdili su da majke koje izražavaju negativne emocije, poput neprijateljstva, potiču socijalnu anksioznost kod adolescenata. Razina kriticizma, neodobravanja i neprijateljstva od strane majki pozitivno je povezana s ponašajnim i emocionalnim problemima kod adolescenata. S druge strane, majke koje pokazuju pozitivne emocije i toplinu značajno doprinose razvoju socijalno-emocionalnih kompetencija kod adolescenata. Ovi nalazi potvrđuju prethodna istraživanja koja povezuju majčine izražene emocije s anksioznošću i psihotičnim poremećajima kod mladih. Rezultati utvrđuju da majčine izražene emocije izazivaju socijalnu anksioznost kod mladih ljudi. Uloga majčinih emocija pokazala se ključnom za dobrobit djeteta, akademski uspjeh i buduće odnose.

Kada je riječ o odnosu između braće i sestara, Negi i Badla (2019) proveli su istraživanje u Uttarakhandu i Haryani među odraslima u dobi od 40 do 50 godina. Rezultati su utvrdili da je emocionalna inteligencija u pozitivnoj korelaciji s raznim aspektima odnosa između braće i sestara, bez obzira na lokaciju, ruralno/urbano prebivalište i spol. Visoka emocionalna inteligencija povezana je s povećanim kontaktima, bliskošću te ukupno pozitivnim odnosima između braće i sestara, dok pokazuje negativnu povezanost sa sukobima. Viša emocionalna inteligencija predviđela je bolje odnose između braće i sestara, a isto tako, sugerira dvosmjerni utjecaj između emocionalne inteligencije i odnosa između braće i sestara.

Uz to, da je emocionalna inteligencija povezana s brojem braće i sestara utvrdilo je i istraživanje Takšića i sur. koji su 2016. godine proveli su istraživanje o važnosti emocionalne inteligencije u objašnjenju problematike vršnjačkoga nasilja. U istraživanju je sudjelovalo 218 učenika od petoga do osmoga razreda osnovne škole, a istraživanje je provedeno pomoću Upitnika o nasilju među školskom djecom i Upitnika emocionalne regulacije i kontrole - (ERIK; Takšić, 2004). Rezultati istraživanja utvrđuju da je vršnjačko nasilje najviše povezano s emocionalnom inteligencijom, a dobivena je i povezanost s varijablama: broj braće i sestara, rod i vršnjačka viktimizacija. Što se tiče vršnjačke viktimizacije, značajna je povezanost s varijablama emocionalna inteligencija i broj braće i sestara.

Iz ovog kratkog pregleda dostupnih istraživanja može se zaključiti da visoka emocionalna kompetentnost doprinosi subjektivnoj dobrobiti, većem zadovoljstvu životom i pozitivnim iskustvima. Emocionalno kompetentne osobe bolje reguliraju svoje emocije i uspješnije ostvaruju društvene odnose. Različita istraživanja potvrđuju značaj emocionalne inteligencije za socijalne kompetencije, akademski uspjeh i sposobnost suočavanja s traumama iz djetinjstva. Kvalitetni obiteljski odnosi, uključujući pozitivnu emocionalnu klimu, predvidljivost, stabilnost i podršku, ključni su za razvoj emocionalne kompetentnosti djece. Istraživanja potvrđuju da adolescenti iz funkcionalnih obitelji pokazuju višu emocionalnu inteligenciju. Roditeljska podrška i kvalitetna interakcija unutar obitelji potiču razvoj socijalnih i emocionalnih vještina kod djece. Sigurna privrženost, autoritativno roditeljstvo i pozitivno izražavanje emocija unutar obitelji značajno doprinose emocionalnoj kompetenciji djece. Istraživanja potvrđuju važnost podražavajućeg obiteljskog okruženja za emocionalni razvoj djece i adolescenata, kao i potrebu za uključivanjem emocionalnog i socijalnog učenja u obrazovne programe.

5. SVRHA, CILJ I HIPOTEZE

5.1. Svrha i cilj istraživanja

Svrha istraživanja je doprinijeti razumijevanju kvalitete odnosa unutar obitelji i njihove povezanosti s emocionalnom kompetencijom budućih učitelja. Dobiveni podaci mogu biti korisni za dublje razumijevanje kako povijest obiteljskih odnosa utječe na emocionalnu kompetentnost budućih učitelja te kako se ta kompetentnost odražava na njihov rad. Također, rezultati istraživanja mogu poslužiti kao temelj za kreiranje studijskih programa koji se fokusiraju na unaprjeđenje emocionalne kompetencije, što je ključno za profesionalni razvoj budućih učitelja.

Opći cilj istraživanja ovog diplomskog rada jest analizirati samoprocijenjenu kvalitetu odnosa unutar obitelji i emocionalne kompetentnosti kod budućih učitelja, točnije istražiti i razumjeti vezu između percepcije kvalitete odnosa u obitelji kako je procjenjuju sami studenti i njihove sposobnosti razumijevanja, izražavanja i imenovanja te upravljanja svojim emocijama.

Specifični cilj rada:

C1: Utvrditi deskriptivne pokazatelje emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene obiteljskih odnosa kod studenata Učiteljskog studija.

C2: Utvrditi povezanost emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa kod studenata Učiteljskog studija.

C3: Dati dublji uvid u samoprocijenjenu kvalitetu obiteljskih odnosa studenata Učiteljskih studija.

5.2. Hipoteze

H1: Studenti visoko procjenjuju emocionalnu kompetentnost i svoje obiteljske odnose.

H2: Postoji pozitivna povezanost između emocionalne kompetentnosti i odnosa u obitelji kod studenata Učiteljskog studija.

H3: Pretpostavlja se da studenti objašnjavaju odnose u svojoj obitelji sukladno teoriji roditeljskog prihvaćanja-odbijanja.

6. METODA

6.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno u Hrvatskoj, na Učiteljskom fakultetu u Rijeci među studentima od prve do pete godine Integriranog preddiplomskog i diplomskog Učiteljskog studija.

Tablica 2: Podjela sudionika po spolu

Spol	<i>f</i>	%
Muški	4	3.67
Ženski	104	95.41
Drugo	1	0.92
Ukupno	109	100%

Iz tablice 2 vidljivo je da je u istraživanju sudjelovalo 4 studenata Učiteljskog fakulteta i 104 studentice. Jedan student izrazio se pod „Drugo“. Možemo zaključiti da je većina studentica sudjelovala u istraživanju.

Tablica 3: Podjela sudionika po godini studija

Godina studija	<i>f</i>	%
1	18	16.51
2	23	21.10
3	24	22.02
4	29	26.61
5	15	13.76
Ukupno	109	100

U tablici 3 možemo vidjeti da je u istraživanju sudjelovalo 18 studenata prve godine, 23 studenata druge godine, 24 studenata treće godine, 29 studenata četvrte godine i 15 studenata pete godine Učiteljskog studija.

Tablica 4: Podjela studenata po dobi

Dob	<i>f</i>	%
18	1	0.92
19	12	11.00
20	23	21.10
21	22	20.18
22	24	22.02
23	15	13.76
24	7	6.42
25-29	5	4.59
Ukupno	109	100%

Iz tablice 4 vidljivo je da su u istraživanju sudjelovali studenti u dobi od 18 do 29 godina. Samo jedan student ima 18, 26, 27 i 29 godina. Ostali studenti imaju između 19 i 25 godina. Prosječna dob studenata jest 21 godina.

6.2. Mjerni instrumenti

U sklopu projekta i integralnog upitnika, za potrebe ovog diplomskog rada korišten je upitnik emocionalne kompetentnosti prema Vladimiru Takšiću (UEK-15). Točnije upitnik kojim se ispituje sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija s ukupno 15 čestica.

Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti mjeri tri dimenzije u istraživanju:

- 1) Dimenzija sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija:
 1. Kod prijatelja mogu razlikovati kada je tužan, a kada razočaran,
 2. Lako primijetim promjenu raspoloženja svoga prijatelja,
 3. Lako se mogu domisliti kako mogu obradovati prijatelja kada ima rođendan,
 4. Lako uvjerim prijatelja da nema razloga za zabrinutost,
 5. Znam kako mogu ugodno iznenaditi svakog svog prijatelja.

2) Dimenzija sposobnost izražavanja i imenovanja emocija uključuje:

1. Mogu dobro izraziti svoje emocije,
2. Mogu opisati kako se osjećam,
3. Mogu reći da znam puno o svom emocionalnom stanju,
4. Većinu svojih osjećaja mogu prepoznati.

3) Dimenzija sposobnost upravljanja emocijama:

1. Dobro raspoloženje mogu zadržati i ako se nešto loše dogodi,
2. Iz neugodnih iskustava učim kako se ubuduće ne treba ponašati,
3. Lako ću smisliti način da pridem osobi koja mi se sviđa,
4. Obaveze ili zadatke odmah izvršim, nego da o njim mislim,
5. Primijetim kada netko osjeća krivnju
6. Nastojim ublažiti neugodne emocije, a pojačati pozitivne.

Postoje tri grupe mjerenja. Prva grupa odnosi se na opće podatke za opis uzorka (spol, dob i godina studiranja). Druga grupa odnosi se na sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, odnosno emocionalnu kompetentnost. Treća grupa odnosi se na samoprocijenu kvaliteta odnosa unutar obitelji pomoću čestice otvorenog tipa.

Za drugu grupu mjerenja, odgovori se kreću od 1 (uopće se ne slažem) do 7 (u potpunosti se slažem). Dok se za treću grupu mjerenja odgovori kreću od 1 (iznimno loše) do 7 (iznimno dobro).

Instrument sadrži jednu česticu otvorenog tipa za kvalitativno razumijevanje doživljaja studentskog osjećaja kvalitete odnosa u vlastitoj obitelji kojom se studentima omogućilo da iskažu kako procjenjuju odnose među članovima svoje uže obitelji. Nakon kvantitativno samoprocijenjene kvalitete odnosa unutar obitelji, slijedila je čestica otvorenog tipa:

1. Molimo Vas, obrazložite u jednoj rečenici svoj odgovor: zašto ste tako odgovorili?

6.3. Prikupljanje i obrada podataka

Prema službenom protokolu za diplomante Učiteljskog fakulteta u Rijeci, prvi korak istraživanja bio je zatražiti dozvolu za provođenje istraživanja od strane dekana Učiteljskog fakulteta u Rijeci. Diplomski rad dio je projekta prof.dr.sc. Nataše Vlah pod nazivom „Socijalno i edukacijsko uključivanje u vrtićima i školama: preliminarna ispitivanja“. Obrazac s kratkim prednacrtom istraživanja koji je poslan dekane fakulteta sadržavao je detaljan plan i program te svrhu i cilj istraživanja. Nakon što je istraživanje odobreno od strane visokoobrazovne ustanove, uslijedila je faza pripreme materijala i instrumenata potrebnih za prikupljanje podataka. Upitnik, koji je prethodno detaljno razrađen radi provjere razumljivosti i valjanosti, poslan je studentima od prve do pete godine Integriranog preddiplomskog i diplomskog Učiteljskog studija.

U upitniku su studenti bili informirani o anonimnosti i povjerljivosti njihovih odgovora, kao i o pravu na odustajanje u bilo kojem trenutku bez posljedica. Kroz nekoliko tjedana prikupljeni su odgovori, a nakon toga započeo je proces analize podataka koristeći odgovarajuće statističke metode.

Prikupljanje podataka provodilo se u svibnju 2024. godine putem online platforme Google Forms. Istraživanje je bilo potpuno dobrovoljno i anonimno, a sudionici su u bilo kojem trenutku tijekom prikupljanja podataka mogli odustati bez posljedica. Ispunjavanje upitnika trajalo je u prosjeku 10 do 15 minuta, uz mogućnost davanja dodatnog vremena studentima kojima je predviđeno vrijeme bilo nedovoljno za ispunjavanje, upravo zbog izbjegavanja dobivanja neiskrenih ili oportunističkih odgovora. Iako se očekivalo sudjelovanje 200 studenata, s validnim podacima u istraživanju je sudjelovalo 109 studenata. Prikupljeni podaci obrađeni su pomoću statističkog softvera JASP (Jeffreys's Amazing Statistics Program), koji omogućuje korisnicima izračun različitih vrsta korelacijskih koeficijenata, prilagođenih prirodi podataka i istraživačkim potrebama. Za obradu prvih i drugih skupina pitanja korištena je deskriptivna statistika radi sumiranja osnovnih karakteristika podataka. Treća skupina pitanja obrađena je kvalitativnom statistikom kako bi se istražila dublja razumijevanja fenomena.

Kolmogorov–Smirnov test je uputio na korištenje neparametrijske statistike, odnosno na korištenje Spearmanov-og koeficijenta korelacije za izračun povezanosti među varijablama, s obzirom na to da se podaci nisu uvijek pridržavali pretpostavki parametrijskih testova.

7. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Ovo poglavlje obuhvaća prikaz dobivenih rezultata koji se odnose na deskriptivne podatke dimenzija emocionalne kompetencije i korelacije samoprocijenjene kvalitete odnosa u obitelji studenata Učiteljskog studija u Rijeci.

Kako bi se testirala prva hipoteza, provela se deskriptivna analiza, dok se za testiranje druge hipoteze pristupilo provedbi analize korelacija između triju čestica emocionalne kompetentnosti: sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija, sposobnosti izražavanja i imenovanja emocija te sposobnosti upravljanja emocijama te samoprocijenjene kvalitete odnosa u obitelji studenata Učiteljskog fakulteta u Rijeci.

7.1. Deskriptivni pokazatelji emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa

Tablica 5: Deskriptivni podaci za sve čestice emocionalne kompetentnosti studenata Učiteljskog studija Učiteljskog fakulteta u Rijeci:

	MIN.	MAX.	M	SD
<i>Dimenzija sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija</i>				
1. Kod prijatelja mogu razlikovati kada je tužan, a kada razočaran	2	7	6.16	1.09
2. Lako primijetim promjenu raspoloženja svoga prijatelja	3	7	6.32	0.95
3. Lako se mogu domisliti kako mogu obradovati prijatelja kada ima rođendan	2	7	5.84	1.29
4. Lako uvjerim prijatelja da nema razloga za zabrinutost	1	7	5.39	1.32
5. Znam kako mogu ugodno iznenaditi svakog svog prijatelja	2	7	5.80	1.24
<i>Dimenzija sposobnosti izražavanja i imenovanja emocija</i>				
6. Mogu dobro izraziti svoje emocije	1	7	4.96	1.52
7. Mogu opisati kako se osjećam	1	7	5.20	1.51
8. Mogu reći da znam puno o svom emocionalnom stanju	1	7	5.24	1.53

9. Većinu svojih osjećaja mogu prepoznati	1	7	5.61	1.37
<i>Dimenzija sposobnosti upravljanja emocijama</i>				
10. Dobro raspoloženje mogu zadržati i ako se nešto loše dogodi	1	7	4.07	1.59
11. Iz neugodnih iskustava učim kako se ubuduće ne treba ponašati	3	7	5.97	1.10
12. Lako ću smisliti način da priđem osobi koja mi se sviđa	1	7	4.01	2.01
13. Nastojim ublažiti neugodne emocije, a pojačati pozitivne	1	7	5.38	1.45
14. Obveze ili zadatke odmah izvršim, nego da o njima mislim	1	7	3.87	1.71
15. Primijetim kada netko osjeća krivnju	3	7	5.38	1.19
<i>Odnosi među članovima uže obitelji</i>				
1. Odnose među članovima uže obitelji procijenjujem kao:	2	7	5,84	1,21

Prema rezultatima u tablici 5, vrijednosti za sve varijable kreću se od minimalne do maksimalne, odnosno neki su studenti ocijenili svoje sposobnosti vrlo nisko, dok su drugi dali najviše moguće ocjene, odnosno u potpunosti prihvaćaju neke od ponuđenih čestica.

Od tri promatrane dimenzije emocionalne kompetentnosti, studenti Učiteljskog studija su u samoprocjeni najviše ocijenili svoju sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, dok su najniže ocijenili svoju sposobnost upravljanja emocijama. Sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija većina studenata ocjenjuje kao visoko razvijena, dok je sposobnost izražavanja i imenovanja emocija također uglavnom pozitivno ocijenjena. Sposobnost upravljanja emocijama, prema samoprocjeni studenata, varira i najbliža je neutralnom odgovoru od sve tri sposobnosti.

Što se tiče procjenjivanja odnosa unutar obitelji, vidljivo je da aritmetička sredina vrlo visoka što sugerira da budući učitelji u prosjeku odnose među članovima svoje uže obitelji procjenjuju kao dobre i izuzetno dobre. Standardna devijacija utvrđuje umjerenu varijabilnost odgovora među ispitanicima. Podaci iz tablice sugeriraju da su odgovori ispitanika pokrili raspon ljestvice od 2 do 7.

7.2. Povezanost emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa

Tablica 6: Povezanost između odnosa među članovima uže obitelji i tri dimenzije emocionalne kompetencije

<i>Dimenzija sposobnosti uočavanja i razumijevanja emocija</i>		
1. Kod prijatelja mogu razlikovati kada je tužan, a kada razočaran.	Spearman's rho p-value	0.367 < .001
2. Lako primijetim promjenu raspoloženja svoga prijatelja.	Spearman's rho p-value	0.255 0.007
3. Lako se mogu domisliti kako mogu obradovati prijatelja kada ima rođendan.	Spearman's rho p-value	0.301 0.001
4. Lako uvjerim prijatelja da nema razloga za zabrinutost.	Spearman's rho p-value	0.171 0.076
5. Znam kako mogu ugodno iznenaditi svakog svog prijatelja.	Spearman's rho p-value	0.278 0.003
<i>Dimenzija sposobnosti izražavanja i imenovanja emocija</i>		
6. Mogu dobro izraziti svoje emocije.	Spearman's rho p-value	0.270 0.005
7. Mogu opisati kako se osjećam.	Spearman's rho p-value	0.285 0.003
8. Mogu reći da znam puno o svom emocionalnom stanju.	Spearman's rho p-value	0.323 < .001
9. Većinu svojih osjećaja mogu prepoznati.	Spearman's rho p-value	0.389 < .001
<i>Dimenzija sposobnosti upravljanja emocijama</i>		
10. Dobro raspoloženje mogu zadržati i ako se nešto loše dogodi.	Spearman's rho p-value	-0.038 0.692
11. Iz neugodnih iskustava učim kako se ubuduće ne treba ponašati.	Spearman's rho p-value	0.019 0.845
12. Lako ću smisliti način da pridem osobi koja mi se sviđa.	Spearman's rho p-value	0.016 0.869
13. Nastojim ublažiti neugodne emocije, a pojačati pozitivne.	Spearman's rho p-value	0.226 0.018
14. Obaveze ili zadatke odmah izvršim, nego da o njima mislim.	Spearman's rho p-value	0.002 0.987
15. Primijetim kada netko osjeća krivnju.	Spearman's rho p-value	0.215 0.025

Prema rezultatima prikazanim u tablici, vidljiva je povezanost različitih emocionalnih sposobnosti s procjenom odnosa među članovima uže obitelji. Neke varijable utvrđuju značajne pozitivne povezanosti, dok druge ne utvrđuju značajnu povezanost.

Nema značajne povezanosti između procjene odnosa među članovima uže obitelji i sposobnosti zadržavanja dobrog raspoloženja čak i ako se nešto loše dogodi. Također, nema

značajne povezanosti između učenja iz neugodnih iskustava kako se ubuduće ne treba ponašati, smišljanja načina kako prići osobi koja vam se sviđa te izvršavanja obaveza odmah umjesto razmišljanja o njima.

S druge strane, postoji značajna pozitivna povezanost između procjene odnosa među članovima uže obitelji i sposobnosti razlikovanja kada je prijatelj tužan ili razočaran. Osim toga, primjećivanje promjena u raspoloženju prijatelja i sposobnost domišljanja kako obradovati prijatelja za rođendan također su značajno povezani s procjenom obiteljskih odnosa.

Dalje, sposobnost izražavanja emocija i opisivanja vlastitih osjećaja su povezani s obiteljskim odnosima. Značajna je i sposobnost prepoznavanja vlastitog emocionalnog stanja, nastojanje ublažavanja neugodnih emocija i pojačavanja pozitivnih te prepoznavanja kada netko osjeća krivnju.

Osim toga, sposobnost prepoznavanja veličine svojih osjećaja i znanje kako ugodno iznenaditi prijatelje također su značajno povezani s procjenom odnosa među članovima uže obitelji. Sposobnost uvjeravanja prijatelja da nema razloga za zabrinutost je blizu značajnosti.

Mnoge emocionalne sposobnosti, uključujući prepoznavanje i izražavanje emocija, prilagodbu i pomoć prijateljima te prepoznavanje tuđih emocija, utvrđuju značajnu pozitivnu povezanost s procjenom odnosa među članovima uže obitelji. S druge strane, sposobnosti poput zadržavanja dobrog raspoloženja unatoč lošim događajima, učenja iz neugodnih iskustava i brzog izvršavanja obaveza nemaju značajnu povezanost s procjenom obiteljskih odnosa.

7.3. Dublji uvid u samoprocijenjenu kvalitetu obiteljskih odnosa

U nastavku teksta analizirat će se odgovori na česticu otvorenog tipa koja se odnosila na procjenjivanje odnosa između članova uže obitelji.

Odgovori su se grupirali prema 3 kriterija. Prvi kriterij jest pozitivna povezanost i visoko prihvaćanje, drugi kriterij jest neutralni ili mješoviti odnosi i treći kriterij jest negativni odnosi i nisko prihvaćanje sukladno teoriji roditeljskog prihvaćanja-odbijanja.

Tablica 7: Pozitivna povezanost i visoko prihvaćanje

	Odnose među članovima moje uže obitelji procjenjujem kao:						Dob
	2	3	4	5	6	7	
Molimo Vas, obrazložite u jednoj rečenici svoj odgovor: zašto ste tako odgovorili?							
1. Svakodnevno osjećam ljubav i poštovanje unutar svoje uže obitelji, možemo razgovarati o bilo čemu i u potpunosti im vjerujem.	0	0	0	0	0	1	19
2. Zato što smatram da imamo dobru komunikaciju, povezanost, razumijevanje i osjećaj pripadanja.	0	0	0	0	1	0	19
3. Imam jako dobru komunikaciju sa svojom užom obitelji sve si govorimo i rješavamo probleme zajedno ako ih ima te se uvijek podržavamo.	0	0	0	0	0	1	20
4. Slažemo se, poštujemo se, pričamo o svemu	0	0	0	0	0	1	20
5. Zato što imam iznimno dobre odnose s obitelji.	0	0	0	0	0	1	20
6. Smatram da su odnosi u mojoj obitelji iznimno dobri. Uvijek se može pronaći rješenje za određene probleme i smatram da se uspostavlja vrlo uspješna komunikacija te aktivno slušanje.	0	0	0	0	0	1	20
7. Zato jer se međusobno podupiremo, volimo i uvijek smo jedni uz druge.	0	0	0	0	0	1	21
8. Tu smo uvijek jedni za druge, puno pričamo, puno se družimo, iskreni smo svi volimo se i molimo skupa.	0	0	0	0	0	1	21
9. Odnosi unutar moje uže obitelji su iznimno dobri jer se uvijek trudimo uvažiti jedan drugog i poslušati kako bismo donesli najbolje odluke.	0	0	0	0	0	1	21
10. Smatram da se svi poštujemo te da se jednako zastupljuju naše želje i mišljenja	0	0	0	0	0	1	21
11. Imamo dobru kohezivnost i jako smo povezani.	0	0	0	0	1	0	22
12. Svi se slažemo, međusobno se podržavamo i gledamo uvijek pozitivno na svijet oko nas čak i u najtežim situacijama.	0	0	0	0	0	1	22
13. Imamo otvorenu i pozitivnu komunikaciju, nesuglasice jesu prisutne, ali ne remete staln osjećaj prihvaćenosti i ljubavi od strane svih članova.	0	0	0	0	1	0	22
14. Zato što se svi jako volimo i podržavamo i uvijek smo tu jedni za druge.	0	0	0	0	0	1	23
15. Smatram da imam jako dobre i pozitivne odnose s osobama u užoj obitelji, međusobno si pružamo najveću ljubav i podršku, a istovremeno smo si najveći kritičari.	0	0	0	0	0	1	24
16. Uvijek smo podrška jedni drugima i kritični kada je to potrebno. Mogu se osloniti na svih jednako.	0	0	0	0	0	1	24
17. Zato što imamo otvorenu i kvalitetnu komunikaciju te nesuglasice rješavamo mirnim putem. Međusobno si pomažemo i provodimo kvalitetno vrijeme zajedno.	0	0	0	0	1	0	25
18. Jako smo povezani, možemo razgovarati o svemu, podržavamo se.	0	0	0	0	0	1	25
19. Smatram da su moji odnosi u obitelji iznimno dobri iz razloga jer smo naučeni komunicirati otvoreno i reći te riješiti kada nam nešto smeta ili smatramo da je krivo i slično.	0	0	0	0	0	1	24
20. Odlično se slažemo	0	0	0	0	0	1	22
21. Smatram da u mojoj obitelji ima puno poštovanja, povjerenja i smijeha	0	0	0	0	0	1	21

22.	Smatram kako su odnosi u mojoj obitelji gotovo pa odlični, slobodno izražavamo vlastite stavove i trudimo se unaprijediti naše odnose.	0	0	0	0	1	0	22
23.	U mojoj obitelji prioritet su njezini članovi, njihovo dobro i njihova zbrinutost. Jako se uvažavamo i puno komuniciramo. Mogu reći da smo izrazito povezani.	0	0	0	0	0	1	23
24.	Imam podršku unutar obitelji koja mi pomaže da ostvarim sve svoje ciljeve.	0	0	0	0	0	1	23
25.	Iskreni smo jedni prema drugima, otvoreni i uvijek prihvaćamo humor i šalu.	0	0	0	0	0	1	22
26.	Jer ih najbolje poznajem.	0	0	0	0	0	1	20
27.	Komuniciramo jako puno i jako smo međusobno povezani.	0	0	0	0	0	1	20
28.	Kvalitetno obiteljsko okruženje.	0	0	0	0	0	1	29
29.	Nema razloga za lošim.	0	0	0	0	0	1	19
30.	Imamo ugodnu komunikaciju, učestalu na tjednoj bazi. Nema svađa i svi se rado vidimo.	0	0	0	0	0	1	22
31.	Odnose moje uže obitelji smatram kvalitetnim. Zato jer se međusobno poštujemo, pružamo ogromnu količinu podrške i ljubavi.	0	0	0	0	0	1	22
32.	Zato što jesu.	0	0	0	0	0	1	20
33.	Zato što živimo skupa, uvijek se slažemo i uvijek bi napravili sve jedan za drugoga.	0	0	0	0	0	1	20
34.	Pa svi ih volim i svi su dobre osobe	0	0	0	0	0	1	20
35.	Smatram da sam u svojoj obitelji usvojila prave vrijednosti i zdrave obrasce ponašanja u odnosu s drugima. Mislim da u mojoj obitelji svi članovi rješavaju sukobe kroz razgovor, razgovaraju o osjećajima i ambicijama i pokazuju razumijevanje za druge.	0	0	0	0	0	1	23
36.	Svi smo međusobno povezani, razgovaramo i uvažavamo svačije želje, potrebe i stavove.	0	0	0	0	0	1	20
37.	Svi smo povezani	0	0	0	0	0	1	20
38.	Zahvalna sam što imam sam odrasla u tako dobroj i pozitivnoj obitelji. Smatram da sam sretnica i da sam imala predivno djetinjstvo i odrastanje.	0	0	0	0	0	1	23
39.	Zato jer je to realna situacija. Moja uža, a i šira obitelj jako je povezana i puna poštovanja i suosjećajna.	0	0	0	0	0	1	22
40.	Zato što se svi volimo i podržavamo	0	0	0	0	0	1	21

Ova grupa uključuje 40 odgovora koji ukazuju na visoku razinu ljubavi, podrške, povjerenja i komunikacije unutar obitelji. Sukladno teoriji roditeljskog prihvaćanja-odbijanja, roditelji koji prihvaćaju svoju djecu izražavaju ljubav i naklonost kroz fizičke geste ili verbalne izraze. Odgovori u ovoj grupi često opisuju obitelji koje su emocionalno bliske, gdje su članovi obitelji u mogućnosti otvoreno komunicirati, dijeliti osjećaje i zajednički rješavati probleme. Takvi odnosi odražavaju visok stupanj međusobnog poštovanja i razumijevanja.

Tablica 8: Neutralni ili mješoviti odnosi

	Odnose među članovima moje uže obitelji procjenjujem kao:						Dob
	2	3	4	5	6	7	
Molimo Vas, obrazložite u jednoj rečenici svoj odgovor: zašto ste tako odgovorili?							
1. Ponekad se svađamo ali naši odnosi su sve u svemu dobri.	0	0	0	1	0	0	19
2. Mislim da sve probleme rješavamo razgovorom kada se pojave i uvažimo mišljenje jednih drugih zbog čega su dobri.	0	0	0	0	1	0	19
3. Smatram da su bolji od prosjeka ali da ima mjesta za napredovanje	0	0	0	1	0	0	19
4. Uglavnom se slažu, iako je bilo par "situacija" u prošlosti.	0	0	0	1	0	0	20
5. Odnosi su dobri	0	0	0	0	1	0	22
6. Odnosi su dobri.	0	0	0	0	0	1	24
7. Odnosi su nam dobri, uvijek naravno ima mjesta za napredak kao što je komunikacija i slično no međusobno se dobro slažemo i uvažavamo i volimo biti zajedno	0	0	0	0	1	0	20
8. Smatram sa smo u dobrim odnosima	0	0	0	1	0	0	20
9. Svi se slažemo, ali i dalje postoje neke svađe koje su normalne jer ne postoji odnos koji je savršen.	0	0	0	0	1	0	21
10. Svaka obitelj ima svojih nesuglasica, ali smatram da smo vrlo bliski.	0	0	0	0	1	0	21
11. Svakodnevno razgovaram s njima o svemu,	0	0	0	0	1	0	22
12. Svi se dobro slažemo.	0	0	0	0	0	1	21
13. Iako se slažemo, zbog različitih karaktera znamo ponekad ući u sukob i malo se teže razumjeti.	0	0	0	0	1	0	21
14. Jer odnosi nisu savršeni, ali su dobri.	0	0	0	1	0	0	21
15. Trudimo se biti složni što je više moguće	0	0	0	1	0	0	22
16. Uglavnom sve sukobe rješavamo odmah asertivnim razgovorom.	0	0	0	0	1	0	26
17. Uvijek postoje nesuglasice unutar obitelji, ali se one uvijek riješe	0	0	0	1	0	0	22
18. Međusobno se cijenimo i poštujemo, slušamo jedni druge i funkcionalna smo obitelj.	0	0	0	0	1	0	22
19. Moj odgovor je 6 zato što se unutar moje obitelji svi odlično odnose, jedino se moja mišljenja ponekad zapostavljaju i smatraju me "drugacijom". Vjerujem da je razlog tome što odstupam od konzervativnih stavova te težim liberalu.	0	0	0	0	1	0	20
20. Moja obitelj je povezana, uz povremene trzavice koje ne traju dugo i ne narušavaju ukupnu povezanost u obitelji.	0	0	0	1	0	0	22
21. Smatram da su nam odnosi jako dobri i što je najvažnije puni podrške i razumijevanja.	0	0	0	0	1	0	22
22. Smatram da su odnosi u mojoj obitelji stabilni i bliski, ali da ima i mjesta za napredak - smatram da bi neki članovi obitelji trebali poraditi na međusobnoj komunikaciji.	0	0	0	1	0	0	23

23.	U dobrim smo odnosima i pomažemo si, ali nismo uvijek iskreni i razumni jedni prema drugima.	0	0	0	1	0	0	23
24.	U mojoj obitelji dobra je komunikacija i međuljudski odnosi	0	0	0	0	1	0	22
25.	Blizak odnos s povremenim nesuglasticama.	0	0	0	0	1	0	24
26.	Dobro se slažem sa svima pogotovo mamom i sestrom.	0	0	0	1	0	0	23
27.	Dobro se slažemo.	0	0	0	0	1	0	22
28.	Imamo dobre odnose u obitelji.	0	0	0	0	1	0	22
29.	Jer možemo iskreno i direktno popričati o svemu.	0	0	0	0	1	0	22
30.	Jer se poštujemo iskrenom ljubavlju koliko možemo.	0	0	0	0	1	0	22
31.	Odabrala sam ti zato što svaka obitelj ima svoje "trzavice" i niti jedna obitelj nije savršena, no generalno za svoju obitelj mislim da je puna ljubavi i funkcionalna	0	0	0	1	0	0	22
32.	Odnos među članovima u mojoj užoj obitelji je prilično stabilan i decentan. Međutim, smatram da nam nedostaje više emocionalne povezanosti te osjećam da se to odražava općenito na moj socijalni život.	0	0	0	1	0	0	19
33.	Živim s mamom i bratom i imam izuzetno dobar odnos s njima, tata mi živi sa drugom obitelji i volimo se ali nemamo toliko dobar odnos kao što imam s mamom i bratom.	0	0	0	0	1	0	21
34.	Osjećam da smo povezani i imamo veliko povjerenje jedni u druge.	0	0	0	0	1	0	21
35.	Ovisno o tome kakav je dan takvi su i odnosi	0	0	0	1	0	0	22
36.	Pa smatram da imamo dobre odnose	0	0	0	1	0	0	22
37.	Peteročlana smo obitelj i svi međusobno otvoreno komuniciramo te se svačije želje i potrebe uvijek nastoje uvažiti.	0	0	0	0	1	0	24
38.	Pronalazim se u sredini jer smo vrlo poslom i obvezama razdvojena obitelj pa onda ponekad vrijeme zajedno nije dovoljno.	0	0	1	0	0	0	23
39.	Sa članovima obitelji imam odličan odnos iako znamo imati nesuglasice	0	0	0	0	1	0	20
40.	Smatram da se članovi moje obitelji slažu, nikada nismo imali velikih prepirki, niti slično, svako se za svakoga brine.	0	0	0	0	1	0	19
41.	Smatram da smo dovoljno skladni i prisni te da održavamo takav odnos na dobar način	0	0	0	0	0	1	27
42.	Svaki odnos može biti bolji, neovisno o tome kakav je. Svatko od nas može uvijek biti bolja osoba.	0	0	0	1	0	0	23
43.	Više manje je odnos dobar, temelji se na razgovoru i povjerenju, ali kao i u svakoj obitelji uvijek dođe do nesuglasica koje rješavamo razgovorom.	0	0	0	1	0	0	23
44.	Jer se dobro slažemo.	0	0	0	0	1	0	19

Odgovori u ovoj grupi (44 odgovora), opisuju obitelji koje imaju mješovite ili neutralne odnose, gdje se povremeno pojavljuju nesuglasice ili problemi, ali općenito postoji osnova međusobnog poštovanja i komunikacije. Ove obitelji mogu imati stabilne odnose, ali povremeno se suočavaju s izazovima koje uspješno rješavaju. Ovi odgovori odražavaju obitelji u kojima postoji prostor za poboljšanje, ali osnovna struktura odnosa ostaje funkcionalna.

Tablica 9: Negativni odnosi i neprihvatanje

	Odnose među članovima moje uže obitelji procjenjujem kao:						Dob
	2	3	4	5	6	7	
Molimo Vas, obrazložite u jednoj rečenici svoj odgovor: zašto ste tako odgovorili?							
1. Fali komunikacije i moglo bi biti bolje nego što je.	0	0	1	0	0	0	20
2. Jer se tako osjećam.	0	0	1	0	0	0	23
3. Loša komunikacija, nitko se nikada ne ispriča i ne pokušava razumjeti drugog.	0	1	0	0	0	0	20
4. Loša međusobni odnosi, komunikacija, uvažavanje , potpora i zajedništvo.	1	0	0	0	0	0	22
5. Mislím da imam pre veliku užu obitelj te je veoma teško održavati dobre odnose sa svim članovima.	0	0	0	0	1	0	23
6. Ne iznosimo uvijek svoje osjećaje, povlačimo se u sebe u nekim određenim situacijama i ne želimo razgovarati o tome	0	0	0	1	0	0	21
7. Ne želim.	0	0	1	0	0	0	23
8. Nisu se roditelji izliječili od trauma pa nisu ni djeca	1	0	0	0	0	0	23
9. Roditelji su mi razvedeni.	0	0	1	0	0	0	21
10. S jednim roditeljem su odnosi bolji nego s drugim	0	0	1	0	0	0	20
11. Zato što je otac previše silio svoju volju i nije slušao tuđa stajališta.	0	0	1	0	0	0	21

11 odgovora u ovoj grupi opisuju obitelji s negativnim ili disfunkcionalnim odnosima, gdje nedostaje emocionalne povezanosti, podrške i kvalitetne komunikacije. Sukladno teoriji roditeljskog prihvaćanja-odbijanja, roditelji koji odbijaju svoju djecu mogu pokazivati neprijateljstvo, ravnodušnost ili čak zanemarivanje, što negativno utječe na razvoj djece i kvalitetu obiteljskih odnosa pa tako i na razvoj emocionalne kompetentnosti. Ovi odgovori često ukazuju na nedostatak emocionalne povezanosti i podrške unutar obitelji.¹

¹ Nitko od studenata nije samoprocijenio svoje odnose u obitelji „iznimno lošim“, stoga u Tablicama 7, 8 i 9 nije prikazana razina 1 (iznimno loše).

8. RASPRAVA

8.1. Verifikacija hipoteza

Prva hipoteza koja je glasila „*Studenti visoko procjenjuju emocionalnu kompetentnost i svoje obiteljske odnose*“ je potvrđena.

Rezultati deskriptivne analize potvrdili su očekivanja, potvrdili su da budući učitelji posjeduju visoku razinu emocionalne kompetentnosti, što se i očekuje od njih. Ispitanici su to potvrdili davanjem odgovora kojima su iskazali maksimalne vrijednosti kroz sva tri obrasca emocionalne kompetentnosti. Iz srednjih vrijednosti vidljivo je kako studenti samoprocjenjuju najvišom sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, a nešto nižom sposobnost izražavanja i imenovanja emocija te najmanje sposobnost upravljanja emocijama.

Konkretno, studenti su pokazali visoku sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, što je ključno za učinkovitu komunikaciju i izgradnju pozitivnih interpersonalnih odnosa. Iako su nešto niže ocijenili svoje sposobnosti izražavanja i imenovanja emocija te upravljanja emocijama, te bi na tim kompetencijama trebalo raditi kroz studijski program, ukupne procjene su i dalje bile na visokoj razini. To ukazuje na njihovu svijest o važnosti emocionalne inteligencije u profesiji učitelja.

Analiza odgovora o obiteljskim odnosima otkrila je da studenti općenito pozitivno doživljavaju svoje obiteljske odnose. Većina odgovora ukazuje na prisutnost ljubavi, podrške, povjerenja i dobre komunikacije unutar obitelji. Studenti su izrazili osjećaj pripadnosti i povezanosti s članovima svoje obitelji, što dodatno potvrđuje visok stupanj pozitivne procjene obiteljskih odnosa.

Slični su rezultati dobiveni u istraživanju koje su proveli Parker i sur. (2005). Ovo istraživanje utvrđuje da studenti s pozitivnim obiteljskim odnosima imaju tendenciju da razvijaju višu razinu emocionalne inteligencije. Istraživanje je također otkrilo da emocionalna inteligencija, kao stabilna osobina, može biti predviđena kvalitetom obiteljskih odnosa. Kao i istraživanje koje su proveli Vesely i sur. (2014) koje je analiziralo emocionalnu kompetenciju budućih učitelja i otkrilo da oni koji su imali pozitivne obiteljske odnose pokazali su visoku

razinu emocionalne inteligencije. Obiteljski odnosi su bili ključni prediktor emocionalne stabilnosti i sposobnosti upravljanja emocijama.

Isto tako, istraživanje koje je provedeno na Učiteljskom fakultetu u Rijeci 2015. godine potvrđuje da od tri promatrane dimenzije emocionalne kompetentnosti studenti Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja su samoprocijenili najvišom sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija, a najnižom sposobnost upravljanja emocijama. Pri tome je sposobnost uočavanja i razumijevanja emocija uglavnom izražena kod studenata, sposobnost izražavanja i imenovanja emocija skoro pa uglavnom izražena kod studenata, dok je sposobnost upravljanja emocijama kako kada izražena prema samoprocjeni studenata. Može se zaključiti da su rezultati isti i 9 godina kasnije.

Druga hipoteza, odnosno „*Postoji pozitivna povezanost između emocionalne kompetentnosti i odnosa u obitelji kod studenata Učiteljskog studija*“ je potvrđena.

Postoji značajna pozitivna povezanost između procjene odnosa među članovima uže obitelji i sposobnosti razlikovanja kada je prijatelj tužan ili razočaran. Također, primjećivanje promjena u raspoloženju prijatelja i sposobnost smišljanja kako obradovati prijatelja za rođendan značajno su povezani s procjenom obiteljskih odnosa.

Dalje, sposobnost izražavanja emocija i opisivanja vlastitih osjećaja također su pozitivno povezani s obiteljskim odnosima. Značajna je i sposobnost prepoznavanja vlastitog emocionalnog stanja, nastojanje ublažavanja neugodnih emocija i pojačavanja pozitivnih, te prepoznavanja kada netko osjeća krivnju.

Osim toga, sposobnost prepoznavanja intenziteta svojih osjećaja i znanje kako ugodno iznenaditi prijatelje također su značajno povezani s procjenom odnosa među članovima uže obitelji.

Pozitivna percepcija obiteljskih odnosa može biti povezana s visokom emocionalnom kompetentnošću studenata. Obitelji koje pružaju poticajno i ugodno okruženje često pomažu u razvoju emocionalnih vještina svojih članova. Studenti koji su odrasli u takvom okruženju vjerojatno su razvili snažne emocionalne kompetencije koje su im pomogle da učinkovito komuniciraju i rješavaju probleme u osobnim i profesionalnim odnosima.

Slične rezultate dobili su i Parker i sur. (2004) u istraživanju koje je ispitivalo povezanost između emocionalne inteligencije i akademskih performansi te socijalnih odnosa kod studenata, uključujući i obiteljske odnose. Rezultati utvrđuju da visoka emocionalna inteligencija često korelira s boljim odnosima u obitelji.

Treća hipoteza, odnosno „*Pretpostavlja se da studenti objašnjavaju odnose u svojoj obitelji sukladno teoriji roditeljskog prihvaćanja-odbijanja*“ je potvrđena.

Studenti koji su ocijenili svoje obiteljske odnose kao vrlo visoke često su opisivali emocionalnu bliskost unutar obitelji. Članovi obitelji mogu otvoreno komunicirati, dijeliti osjećaje i zajednički rješavati probleme, što odražava visok stupanj međusobnog poštovanja i razumijevanja. Ovi odnosi podupiru teoriju roditeljskog prihvaćanja, gdje roditelji izražavaju ljubav, podršku, razumijevanje i brigu.

Studenti koji su svoje obiteljske odnose ocijenili nešto nižim opisali su povremene nesuglasice ili probleme, ali istaknuli su osnovno međusobno poštovanje i komunikaciju. Ove obitelji mogu imati stabilne odnose, suočavajući se s izazovima koje uspješno rješavaju, što ukazuje na prostor za poboljšanje, ali i na funkcionalnu strukturu odnosa.

Kod studenata koji su ocijenili svoje obiteljske odnose lošima ili izuzetno lošima, opažen je nedostatak emocionalne povezanosti, podrške i kvalitetne komunikacije. Ovo je u skladu s teorijom roditeljskog prihvaćanja-odbijanja, gdje roditelji koji odbijaju svoju djecu mogu pokazivati neprijateljstvo, ravnodušnost ili čak zanemarivanje. Nedostatak takve emocionalne podrške može negativno utjecati na emocionalni razvoj djeteta, stvarajući osjećaj nepovezanosti i nesigurnosti. Ovi odgovori često ukazuju na nedostatak emocionalne povezanosti i podrške unutar obitelji, stoga bi Fakultet trebao informirati te studente o mogućnosti korištenja besplatnog i stalno dostupnog Studentskog savjetovališta pri Sveučilištu. Razrješavanje eventualnih trauma iz djetinjstva bilo bi iznimno korisno za njihov budući posao, omogućujući im da adekvatno izgrade svoju osobnu i profesionalnu emocionalnu kompetenciju.

Iste rezultate dobili su i Šurbanovksa sur. (2015) u istraživanju o povezanost između percepcije roditeljskog prihvaćanja-odbijanja i emocionalne inteligencije kod djece. Rezultati su potvrdili da su djeca koja su percipirala veću razinu roditeljskog prihvaćanja imala veće emocionalne inteligencije u usporedbi s onima koji su percipirali veću razinu roditeljskog odbijanja.

Također i istraživanje Carassca i sur. (2019) potvrdilo je važnost roditeljskog prihvaćanja za zdrav emocionalni razvoj djece. Bez obzira na kulturni kontekst, djeca koja su doživjela veće roditeljsko prihvaćanje imala su bolju psihološku prilagodbu i niže stope emocionalnih i ponašajnih problema. Također, utvrđuje da roditeljsko prihvaćanje pozitivno utječe na psihološku prilagodbu djece. S obzirom na to da je emocionalna kompetencija važan aspekt psihološke prilagodbe, može se zaključiti da studenti koji doživljavaju veće roditeljsko prihvaćanje vjerojatno razvijaju višu razinu emocionalne kompetencije.

8.2. Povezanost rezultata s aplikativnom svrhom istraživanja

Rezultati ovog istraživanja impliciraju potrebu za integriranjem programa obuke usmjerenih na razvoj svih aspekata emocionalne kompetentnosti u obrazovne kurikulume za buduće učitelje. Razvijanje ovih vještina može pozitivno utjecati na njihove profesionalne kompetencije i ukupnu učinkovitost u radu s učenicima.

Uz integriranje programa obuke, rezultati također sugeriraju da bi visokoobrazovna ustanova trebala aktivno informirati studente o mogućnosti korištenja besplatnog i stalno dostupnog Studentskog savjetovišta pri Sveučilištu. Korištenje ovih resursa može značajno pomoći studentima u prevladavanju eventualnih emocionalnih poteškoća, čime se unapređuje njihova sposobnost da razviju i održe visoku razinu emocionalne kompetencije. Također, pružanje ovakve podrške može poslužiti kao model za druge institucije, promovirajući širu svijest o važnosti emocionalne podrške i mentalnog zdravlja u visokoobrazovnim ustanovama.

8.3. Metodološka ograničenja i preporuke za buduća istraživanja

Tijekom pripreme za pisanje diplomskog rada, izrade istraživanja i analize podataka primijećena su određena metodološka ograničenja koja mogu poslužiti kao preporuke za buduća istraživanja.

1. Rezultati ovog istraživanja su dobiveni na ograničenom uzorku ispitanika. Veći uzorak i uključivanje više studenata mogli bi rezultirati preciznijim i kvalitetnijim rezultatima.

2. U budućim istraživanjima moglo bi se razmotriti proširenje obuhvata na druge regije Republike Hrvatske.
3. Studenti ispunjavali su upitnik samostalno pri čemu nisu imali mogućnost postaviti pitanje ako su imali neke nejasnoće.

Ovi nalazi također sugeriraju potrebu za dodatnim istraživanjem u području emocionalne inteligencije kod budućih učitelja. Daljnje istraživanje može pružiti dublje uvide u specifične izazove s kojima se studenti suočavaju u razvoju ovih vještina te kako ih najbolje podržati kroz ciljane intervencije i obrazovne programe. Kroz takva istraživanja, obrazovni sustav može biti bolje opremljen za pripremu učitelja koji su ne samo stručni u svom predmetnom području, već i emocionalno kompetentni u radu s djecom i mladima.

9. ZAKLJUČAK

Na početku istraživanja postavljena su tri cilja: utvrditi deskriptivne pokazatelje emocionalne kompetentnosti i samoprocijene obiteljskih odnosa kod studenata Učiteljskog studija, utvrditi povezanost emocionalne kompetentnosti i samoprocijenjene kvalitete obiteljskih odnosa kod studenata Učiteljskog studija te dati dublji uvid u samoprocijenjenu kvalitetu obiteljskih odnosa studenata Učiteljskih studija. Ciljevi su postavljeni s namjerom utvrđivanja emocionalne kompetentnosti studenata Učiteljskog studija u Rijeci, kao i povezanosti između emocionalne kompetentnosti i kvalitete odnosa unutar obitelji studenata Učiteljskog fakulteta.

Obitelj predstavlja temeljnu zajednicu za razvoj pojedinca, pružajući okruženje u kojem se oblikuju temeljne emocionalne vještine i vrijednosti. Kroz interakcije unutar obitelji, pojedinac uči kako prepoznati, razumjeti i izražavati svoje emocije, kao i kako upravljati njima u različitim situacijama, stoga možemo reći da se emocionalna kompetentnost se oblikuje i jača kroz obiteljski kontekst.

Što potvrđuje i ovo istraživanje u kojem je dokazano da postoji statistički značajna povezanost između emocionalne kompetentnosti i kvalitete odnosa unutar obitelji studenata. Studenti koji su prihvaćeni od strane roditelja i odgajani u toplo-emocionalno poticajnom okruženju često pokazuju veću svijest o vlastitim emocijama, bolje vještine upravljanja njima te veću sposobnost izgradnje zdravih međuljudskih odnosa. Osnovni rezultati istraživanja potvrđuju da studenti najvišu samoprocjenu svoje emocionalne kompetentnosti daju u dimenzijama uočavanja i razumijevanja emocija, dok najnižu samoprocjenu daju u dimenziji upravljanja emocijama.

Rezultati ovog istraživanja naglašavaju važnost razvoja emocionalne kompetentnosti među studentima Učiteljskog fakulteta, posebno u području upravljanja emocijama. Povezanost između emocionalne kompetentnosti i kvalitete odnosa unutar obitelji pruža dodatni uvid u važnost obiteljskog okruženja u razvoju emocionalnih vještina mladih odraslih.

Nadalje istraživanje i implementacija programa usmjerenih na poboljšanje vještina upravljanja emocijama među studentima mogu imati pozitivan utjecaj na njihovu osobnu dobrobit, kao i na njihovu buduću profesionalnu praksu kao učitelja. Ovaj rad pruža osnovu za

daljnje istraživanje i razvoj intervencijskih programa usmjerenih na razvoj emocionalne kompetencije među budućim učiteljima.

10. LITERATURA

1. Abrams, M. S. (2009). *The well sibling: Challenges and possibilities*. American Journal of Psychotherapy, 63(4), 305-317.
2. Akhtar, S., Bano, Z. (2023). *Role of Mothers' Expressed Emotions in Psychopathology and Social-Emotional Competence in Adolescents*. Department of Psychology, University of Gujrat, Gujrat Pakistan, Department of Psychology, National University of Medical Sciences Islamabad Pakistan.
3. Bar-On, R. (2006). *The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI)*. Psicothema, 13-25.
4. Barrett, P. M., Pahl, K. M., (2007). *The Development of Social-Emotional Competence in Preschool-Aged Children: An Introduction to the Fun FRIENDS Program*. Australian Journal of Guidance and Counselling, 17(1),
5. Be, R., & Patil, M. *Sibling Relationship And Socio-Emotional Behavior Of School Children*. Asia Pacific Journal of Research.
6. Belén Barragán Martín, A., Mar Molero Jurado, M., Carmen Pérez-Fuentes, M., Fátima Oropesa Ruiz, N., Martos Martínez, A., Mar Simón Márquez, M., Gázquez Linares, J. (2021). *Interpersonal Support, Emotional Intelligence and Family Function in Adolescence*. International Journal of Environmental Research and Public Health. Almeria, Spain.
7. Berk L. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Zagreb: Naklada Slap
8. Bhat, T., Chahal, D. (2024). *Understanding Socio-Emotional Competence Of Adolescents Inthe Light Of Locale And Academic Achievement*. The Online Journal of Distance Education and e-Learning.
9. Bisquerra, Alzina R. i Pérez Escoda N. (2007). *Las competencias emocionales (emotional competences)*. Universidad de Barcelona. Educación, pp. 61-82.
10. Brackett, M. A., Warner, R. M. i Bosco, J. S. (2005). *Emotional intelligence and relationship quality among couples*. Personal relationships, 12(2), 197-212.

11. Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj, emocionalni i socijalni razvoj*. Zagreb: Naklada Slap
12. Brajša-Žganec, A. i Slunjski, E. (2007). *Socioemocionalni razvoj u predškolskoj dobi: povezanost razumijevanja emocija i prosocijalnoga ponašanja*. *Društvena istraživanja*, 16(3(89)), 477-496.
13. Brdar, I., Anić, P. (2010). *Životni ciljevi, orijentacije prema sreći i psihološke potrebe adolescenata: Koji je najbolji put do sreće?*. *Psihologijske teme*, 19, 1, 169-187
14. BruLuna, L. M., MartíVilar, M., Merino Soto, C. i Cervera Santiago, J. L. (2021). *Emotional intelligence measures: a systematic review*. *Healthcare* 9(12).
15. Buble, M., (2011). *Poslovno vođenje*, Zagreb.
16. Budhiraja, K., Bhargava, K. (2024). *The Association Between Childhoodtrauma, Emotional Competence Andpsychological Well Being In Adults*. *International Journal of Research and Analytical reviews*. Amity University, Noida, India.
17. Carrasco, M. A., Delgado, B., & Holgado-Tello, F. P. (2019). *Parental acceptance and children's psychological adjustment: The moderating effects of interpersonal power and prestige across age*. *PLOS ONE*, 14(4).
18. Cassidy, J., Shaver, P.R. (2008). *A Lifespan Perspective on Attachment and Care for Others Empathy, Altruism, and Prosocial Behavior*. "Handbook of Attachment: Theory, Research, and Clinical Applications.
19. Chabot, D., & Chabot, M. (2009). *Emocionalna pedagogija (EDUCA)*. Zagreb.
20. Chandna, S., Sahai, A. (2021). *Effect Of Mindfulness Andresilience On The Emotionalcompetence Of Youth*. *International Journal of creative research thoughts*. Amity Institute of Psychology & Allied Sciences, AmityUniversity, Uttar Pradesh, Noida.
21. Cikač T. (2018). *Empatija kao temelj terapeutskog odnosa medicinska sestra – pacijent*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet.

22. Cleaver H., Aldgate J. (2006). *The Influence of Parenting and Other Family Relationships, The Developing World of the Child*. London, Jessica Kingsley Publishers, 122-139.
23. Collins, W. A. (2003). *More than myth: The developmental significance of romantic relationships during adolescence*. *Journal of Research on Adolescence*, 13 (1), 1-24.
24. Čolaković Lončar, J. (2019). *Struktura Socijalne Motivacije I Izvori Stresa Kod Studenata*. *Civitas, Journal of social studies*, 9(1), 99-111.
25. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2000.), *Broj djece u obitelji i spol bračnog partnera kao prediktori bračne kvalitete*, dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/31312>
26. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
27. Dunn, J. (1993). *Young children's close relationships: Beyond attachment*. Londres: Sage Publications.
28. Fahey T., Keilthy P., Polek E. (2012). *Family Relationships and Family Well-Being: A Study of the Families of Nine Year-Olds in Ireland*. University College Dublin and the Family Support Agency, Dublin.
29. Franz, C.E., McClelland, D., Weinberger, J. (1991). *Childhood Antecedents of Conventional Social Accomplishments in Midlife Adults: A 36-Year Prospective Study*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 586-595
30. Ghanawat, G., Muke, S., Chaudhury, S., Kiran, M. (2016). *Relationship of Family Functioning and Emotional Intelligence in Adolescents*. Dept. of Psychiatry, Pravara Institute of Medical Sciences (Deemed University), Rural Medical College, Loni-413736, Dist. Ahmednagar, Maharashtra.
31. Ghiabia, B., Ali Besharat, M. (2011). *An investigation of the relationship between Personality dimensions and emotional intelligence*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 30, 416 – 420.
32. Goleman, D. (1997). *Emocionalna inteligencija*, Zagreb, Mozaik knjiga.

33. Hajncl, Lj. i Vučenović, D. (2013). *Emocionalna inteligencija: Modeli i mjerenje 20 godina poslije. Suvremena psihologija*, 16(1), 95-113.
34. Hamidova F. (2020). *The relationship of parents and children in the family: philosophical, psychological, social and pedagogical aspects of the problem. Uzbekistan. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences* Vol. 8 No. 2.
35. Howe, H., Recchia H., Kinsley, C. (2023). *Sibling Relations and Their Impact on Children's Development*. Department of Education and Centre for Research in Human Development, Concordia University, Canada.
36. Hughes, C., Ensor, R. (2009). "How do families help or hinder the emergence of early executive function?". *New directions for Child and Adolescent Development*.
37. Ilić, E. (2008). *Emocionalna inteligencija i uspješno vođenje*. *Ekonomski pregled*. 59 (9 - 10), 578 – 592
38. Janković, J. (2008). *Obitelj u fokusu*. Zagreb. Studio Moderna.
39. Janković, J. (2012). *Plodovi roditeljskih poruka*. Zagreb: Etcetera
40. Jansi W. (2017). *A Study on Emotional Competence among College Students*. Student Counsellor, Bishop Heber College, Tiruchirappalli.
41. Kasten, H. (2003): *Geschwister. Vorbilder, Rivalen, Vertraute*. München/Basel; Reinhardt.
42. Keltner, D. (2003). *Expression and the course of life: Studies of emotion, personality, and psychopathology from a social-functional perspective*. *Annals of the New York academy of science*.
43. Klarin, M. (2002). *Dimenzije obiteljskih odnosa kao prediktori vršnjačkim odnosima djece školske dobi*. *Društvena istraživanja*. 11(4-5). 805-822.
44. Klarin, M. (2002). *Osjećaj Usamljenosti I Socijalno Ponašanje Djece Školske Dobi U Kontekstu Socijalne Interakcije*. Visoka Učiteljska škola u Zadru.

45. Komšo, T., Burić, I., Vidaković, T. (2014). *Subjektivna dobrobit: uloga emocionalne kompetentnosti i dimenzija privrženosti*. *Suvremena psihologija* 21.
46. Kovačević, B., & Ramadanović, E. (2016). *Primarne Emocije U Hrvatskoj Frazeologiji*. *Rasprave Instituta Za Hrvatski Jezik i Jezikoslovlje*, 42(2), 505– 527.
47. Kralj, M. (2015). *Emocionalna kompetentnost i stavovi prema obrascima ponašanja u socijalnim sukobima studenata Učiteljskog fakulteta u Rijeci*. Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci.
48. Lacković-Grgin, K. (2010). *Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima*. *Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja*, 20 (4), 1063-1083.
49. LaFreniere, P. J. (2000.), *Emotional development: A biosocial perspective*. Belmont: Wadsworth/Thomson Learning.
50. Lopez, P.N., Salovey, P. i Straus, R. (2003). *Emotional intelligence, personality, and the perceived quality of social relationships*. *Personality and Individual Differences*, 35, 641- 658.
51. Lundquist Denton M. (2006). *Relationship Quality between Parents and Adolescents: Understanding the Role of Religion*. University of North Carolina. Department of Sociology.
52. Ljubetić, M. (2012.), *Nosi li dobre roditelje roda?!* Zagreb: Profil International.
53. Mahadea, D. (2014). *Happinomics among factors of production using a principal component analysis approach: A case study of labour and entrepreneurs' subjective happiness in Kwazulunatal, South Africa*. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(4), 99-101.
54. Manders, W. A., Scholte, R. H. J., Janssens, J. M., & De Bruyn, E. E. J. (2006). *Adolescent personality, problem behavior and the quality of the parent-adolescent relationship*. *European Journal of Personality*, 20, 37–254

55. Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In P. Salovey & D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications* (pp. 3–34). Basic Books.
56. Mehda, Riya, R., i Hussain, U. (2023). *Emotional Intelligence, Friendship Formation, And Social Competence Among Young Adults*. Education and Society (UGC Care Journal) Vol-47, Issue-2, No.2.
57. Miljković, D., Rijavec, M. (2009). *Važnost pozitivnih emocija u odgoju i obrazovanju*. Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Vol. 150 No. 3-4.
58. Mirgain, S.A. i Cordova, J.V. (2009). *Emotion skills and marital health: The association between observed and self-reported emotion skills, intimacy, and marital satisfaction*. Journal of Social and Clinical Psychology, 26 (9), 983–1009
59. Mohorić, T., Takšić, V., Šekuljica, D. (2016). *Uloga razumijevanja emocija u razvoju simptoma depresivnosti i anksioznosti u ranoj adolescenciji*. Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju i 1Osnovna škola „Fran Krsto Frankopan“, Krk, Hrvatska. Soc. psihijat. Vol. 44 (2016) Br. 1, str. 46-58
60. Monteoliva, A., García-Martínez, J. M. A., & Calvo-Salguero, A. (2016). *Perceived Benefits and Costs of Romantic Relationships for Young People: Differences by Adult Attachment Style*. The Journal of Psychology, 150(8), 931–948.
61. Moore K., Kinghorn A., Bandy T. (2011). *Parental relationship quality and child outcomes across subgroups*. Child research brief. , Washington, DC.
62. Morris, A.S., Silk, J.S., Steinberg, L., Myers, S.S., & Robinson, L.R. (2007). *"The role of the family context in the development of emotion regulation."*. Department of Human Development and Family Science, Oklahoma State University, Main Hall 2403, Tulsa, USA.
63. Negi, S., & Balda, S. (2019). *Sibling relationship during middle adulthood in relation to emotional intelligence*. Indian Journal of Positive Psychology, 10(3), 211-214.
64. Oatley K., Jenkins, J. (2003). *Razumijevanje emocija*. Jastrebarsko: Naklada Slap

65. Parker, J. D. A., Saklofske, D. H., Wood, L. M., Eastabrook, J. M. (2005). *Stability and Predictive Utility of Emotional Intelligence: A Longitudinal Analysis of University Students*. *Personality and Individual Differences*, 36(4), 1379-1388.
66. Parker, J. D. A., Summerfeldt, L. J., Hogan, M. J., & Majeski, S. A. (2004). *Emotional intelligence and academic success: Examining the transition from high school to university*. *Personality and Individual Differences*, 36(1), 163-172.
67. Rawat D., Malik P., Aarti, Sudiksha. (2024). *Role of Sibling Relationships in Human Development: A Comprehensive Exploration*. *Journal of Emerging Technologies and Innovative Research*.
68. Reić Ercegovac, I., Koludrović, M., Jukić, T. (2009). *Emocionalna kompetentnost i stres u nastavničkim zanimanjima*. Pribavljeno sa http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=200781
69. Ripoll, K. , Carrillo, S., Castro J.A. (2009). *Relationship between siblings and psychological adjustment in adolescents: effects of the quality of parent-child relationship*. Universidad de los Andes, Bogotá, Colombia. /Vol. 27(1).
70. Rohner P.R. (1984). *Handbook for the study of Parental Acceptance and Rejection, Measurement of Parental acceptance-Rejection and its Social – Emotional Consequences*. The University of Connecticut.
71. Rosić, V. i Zloković, J. (2002.), *Prilozi obiteljskoj pedagogiji*. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci.
72. Ruševljan, A., Buljan-Flander, G., Krmek, M. (2009). *Percepcija Roditeljskog Prihvatanja-Odbijanja I Prilagodba Djece Srednjoškolske Dobi*. Klinička psihologija, Naklada Slap.
73. S. P. Robibins i T.A. Judge (2013). *Organizacijsko ponašanje*, Zagreb, MATE.
74. Saarni, C. (1997). *Emotional competence and self regulation in childhood*. En Salovey, P. y Sluyter, D. J. (1997). *Emotional development and emotional intelligence* Nueva York: Basic Books, 35-66.

75. Saarni, C. (1999). *The Development of Emotional Competence: The guildford series on social and emotional development*. The Guildford press.
76. Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). *Emotional intelligence. Imagination, Cognition and Personality*. 9(3), 185-211.
77. Sánchez E., Romero M. (2021). *Relationship of the family environment with social competence and behavioral problems in Early Childhood Education children*. Department of Developmental Psychology, University of Granada, Granada.
78. Serrat, O. (2009). *Understanding and Developing Emotional Intelligence*. Knowledge Solutions.
79. Šmieja, M. i Stolarski, M. (2018). *Assortative mating for emotional intelligence*. *Current psychology*, 37(1), 180-187.
80. Steiner, C. (2003.). *Emotional Literacy: Intelligence with a Heart*. USA: Personhood Press.
81. Svilar Blažinić, D. (2014): *Partnerski odnosi, obitelj i roditeljstvo u suvremenom društvu*. Psihološki aspekti suvremene obitelji, braka i partnerstva. (str. 23-37) Naklada Slap.
82. Šurbanovska, O., Kitkanj, Z., & Ristovska, N. (2015). *Parental acceptance/rejection and emotional intelligence among adolescents with and without delinquent behavior*. Ss. Cyril and Methodius University, Skopje, Republic of Macedonia, Institute of Psychology, Faculty of Philosophy
83. Takšić, V. (1998). *Validacija konstrukta emocionalne inteligencije*. Doktorska dizertacija. Filozofski fakultet, Zagreb
84. Takšić, V. (2002). *Upitnici emocionalne inteligencije (kompetentnosti)*. Zbirka psihologijskih skala i upitnika (27-45), Filozofski fakultet u Zadru.
85. Takšić, V. (2004.). *Skala emocionalne regulacije i kontrole (ERIK): provjerafaktorske strukture*, *Psihologijske teme*, 11, 43-54.

86. Takšić, V., Bradić, S., Žauhar, V. (2013). *Prikaz Metoda Za Procjenu kroskulturalne Ekvivalentnosti na Primjeru Upitnika Emocionalne kompetentnosti*. Odsjek za psihologiju, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci.
87. Takšić, V., Mohorić, T. i Munjas, R. (2006). *Emocionalna inteligencija: teorija, operacionalizacija, primjena i povezanost s pozitivnom psihologijom*. Društvena istraživanja, 15(4-5), 729-752.
88. Takšić, V., Schoeps, K., Tamarit, A., Montoya-Castilla, I. (2019). *Factorial Structure and Validity of the Emotional Skills and Competences Questionnaire (ESCQ) in Spanish Adolescents*. Behavioral Psychology / Psicología Conductual, 27(2), 275-293.
89. Takšić, V., Avsec, A., Mohorić, T. (2009). *The Relationship of Trait Emotional Intelligence with the Big Five in Croatian and Slovene University Student Samples*. Psihološka obzorja / Horizons of Psychology, 18, 3, 99-110.
90. Tang, Y., Li, Sh., Ma, L., Zheng, Y., Li, Y. (2023). *The effects of mother-father relationships on children's social-emotional competence: The chain mediating model of parental emotional expression and parent-child attachment*. Faculty of Education, Shaanxi Normal University, Xi'an, Shaanxi Province, China
91. Vaida, S., Opre, A. (2014). *Emotional Intelligence Versus Emotional competence*. Journal of Psychological and Educational Research. Babes-Bolyai University, Romania.
92. Valić, J., Brajša-Žganec, A. (2017). *Kvaliteta obiteljske interakcije i emocionalna kompetentnost kao odrednice agresivnog ponašanja djece školske dobi*. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb.
93. Vesely, A. K., Saklofske, D. H., Nordstokke, D. W. (2014). *Emotional Intelligence Training and Pre-service Teacher Well-Being*. Personality and Individual Differences, 65, 81-85.
94. Visković, I., & Ljubetić, M. (2019). *The expert opinion on quality of family functioning in Croatia*, International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE), 7(3), 1-11

95. Vulić-Prtorić, A. (2002). *Strahovi u djetinjstvu i adolescenciji*. Filozofski fakultet Zadar, Odsjek za psihologiju.
96. Wagner Jakab A., Cvitković, D., Hojanić R. (2006). *Neke značajke odnosa sestara/braće i osoba s posebnim potrebama*. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, Vol. 42 No. 1.
97. Wenjie Wu (2024). *The Effects of Parent-child Attachment Style and Parenting Style on Children's Emotional Competence*. Journal of Education, Humanities and Social Sciences. Volume 26.

11. PRILOZI

Prilog 1. Upitnik za studente u kojem je korišten Upitnik emocionalnih vještina i kompetentnosti UEK-15 (Takšić, 1998).

Poštovani,

drago nam je da ste pokazali spremnost za sudjelovanje u istraživanju o kulturalnoj kompetentnosti. Istraživanje se provodi u sklopu UNIRI projekta "Socijalno i edukacijsko uključivanje u vrtićima i školama: preliminarna ispitivanja".

Molimo Vas da pažljivo pročitate uputu na početku svake skupine pitanja ili tvrdnji i iskreno odgovorite na postavljena pitanja. Vaši se odgovori neće zasebno analizirati te je zagarantirana anonimnost svih podataka. U svakom trenutku možete odustati od sudjelovanja u istraživanju, no **molimo Vas odgovorite na sva pitanja**. Pri rješavanju nema točnih i netočnih odgovora. Srdačno Vam zahvaljuju istraživači Sveučilišta u Rijeci, a za sva pitanja možete nam se obratiti na adresu: natasa.vlah@uniri.hr

Unaprijed zahvaljujemo!

OPĆI PODACI

Dob (unesite broj)

Odaberite spol

Godina studiranja

1

2

3

4

5

ne studiram

Kao prethodna pitanja, niti ovo nije test kojim ispitujemo Vaše znanje i zato ne možete dati pogrešan odgovor. Zanima nas kako se obično osjećate i kako razmišljate u nekim situacijama. Na postavljena pitanja odgovarajte po prvom dojmu i nemojte previše razmišljati o njima. Odgovarat ćete koliko se ponuđene tvrdnje odnose na Vas i to zaokruživanjem jednog od brojeva koji imaju sljedeća značenja: 1–uopće ne, 7–u potpunosti da.

Dobro raspoloženje mogu zadržati i ako se nešto loše dogodi.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Iz neugodnih iskustava učim kako se ubuduće ne treba ponašati.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Kod prijatelja mogu razlikovati kada je tužan, a kada razočaran.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Lako ću smisliti način da pridem osobi koja mi se sviđa.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Lako primijetim promjenu raspoloženja svoga prijatelja.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Lako se mogu domisliti kako mogu obradovati prijatelja kada ima rođendan.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Lako uvjerim prijatelja da nema razloga za zabrinutost.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Mogu dobro izraziti svoje emocije.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Mogu opisati kako se osjećam.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Mogu reći da znam puno o svom emocionalnom stanju.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Nastojim ublažiti neugodne emocije, a pojačati pozitivne.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Obaveze ili zadatke odmah izvršim, nego da o njima mislim.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Primijetim kada netko osjeća krivnju.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Većinu svojih osjećaja mogu prepoznati.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Znam kako mogu ugodno iznenaditi svakog svog prijatelja.

	1	2	3	4	5	6	7	
uopće ne	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	u potpunosti da

Slijedi pitanje koje se odnosi na Vaš dojam o odnosima među članovima svoje uže obitelji. Molimo Vas da odgovorite iskreno na skali od 1 do 7 pri čemu je 1 mogućnost da se uopće tako ne osjećate, a 7 da se u potpunosti tako osjećate.

Odnose među članovima moje uže obitelji procjenjujem kao:

	1	2	3	4	5	6	7	
iznimno loše	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	iznimno dobro

Molimo Vas, obrazložite u jednoj rečenici svoj odgovor: zašto ste tako odgovorili?
